ARCHIV BEZPEČNOSTNÍCH SLOŽEK
Zrušen stupeň utajení (svazku) dnem 1. 1. 2008 podle ustanovení § 157 odst. 3 zák. č. 412/2005 Sb.

10

OPERATIVNÍ PORADA MINISTRA VNITRA ČSSR

Č. j.: SKR 0013/208-53/89

V Praze dne

Přísně tajné

Výtisk číslo: 8
Počet listů: 11
Utaj.příl.: 3/57

INFORMACE

K bodu: Informácia o výsledkoch rokovania delegácií vojen - ských kontrarozviedok socialistických krajín na spoločnej porade konanej v Moskve v dňoch 27.-31.3. 1989

Důvody předložení:

Informácia sa predkladá v zmysle ustanovenia čl. 13,odst. 4 NMV č. 15/75

Obsah:

Návrh uznesenia
Informácia o výsledkoch rokovania delegácií VKR socialistických krajín na spoločnej porade konanej v Moskve
Referát III. HS VSB ZSSR na mnohostrannej schôdzke vedú - cich funkcionárov VKR krajín socialistického spoločenstva /preklad/ - príloha č. 1
Záverečný dokument z porady vedúcich predstaviteľov voj. kontrarozviedok socialistic - kých štátov /preklad/ - prí - loha č. 2
Vystúpenie náčelníka HSVKR na mnohostrannej porade VKR v Moskve - príloha č. 3

Předkládá:

1. námestník ministra vnútra ČSSR
generálporučík Ing. Alojz LORENC, CSc.

Materiál nesmí být rozmnožován a po projednání jej vraťte do 7 dnů sekretariátu FMV

OV-0052/AD-OP-89

U Z N E S E N I E

operatívnej porady ministra vnútra ČSSR zo dňa 1989

K bodu : Informácia o výsledkoch rokovania delegácií vojenských kontrarozviedok socialistických krajín na spoločnej porade konanej v Moskve v dňoch 27.-31. 3. 1989

Minister vnútra na doporučenie operatívnej porady

I. b e r e na vedomie Informáciu o výsledkoch rokovania delegácií vojenských kontrarozviedok socialistických krajín na spoločnej porade konanej v Moskve v dňoch 27. - 31. 3. 1989

II. s c h v a Ľ u j e Záverečný dokument z porady vedúcich predstaviteľov vojenských kontrarozviedok socialistických štátov

III. u k l a d á 1. námestníkovi ministra vnútra ČSSR

- zabezpečiť rozpracovanie úloh plynúcich zo Záverečného dokumentu porady vedúcich predstaviteľov vojenských kontrarozviedok socialistických štátov do podmienok čsl. vojenskej kontrarozviedky, ich realizáciu a kontrolu plnenia.

Termín : po nadobudnutí platnosti "Záverečného dokumentu"

I N F O R M Á C I A

o výsledkoch rokovania delegácií VKR socialistických krajín na spoločnej porade konanej v Moskve v dňoch 27. - 31. 3. 1989

Na základe pozvania predsedu Výboru štátnej bezpečnosti ZSSR a po schválení ministrom vnútra ČSSR sa zúčastnila delegácia hlavnej správy vojenskej kontrarozviedky ČSSR spoločnej porady predstaviteľov vojenských kontrarozviedok socialistických krajín konanej v Moskve v dňoch 27. - 31. 3. 1989.

Delegáciu HSVKR viedol jej náčelník generálmajor Ing.Pavol VRLÍK a členmi boli náčelník SVKR ZVO plukovník Ing.Čeněk ČERMÁK, náčelník AIPO HSVKR plukovník JUDr. Karel VLČEK a starší referent špecialista sekretariátu HSVKR plukovník RSDr. Miroslav ČERŇANSKÝ.

Porady sa ďalej zúčastnili delegácia III.HS VŠB ZSSR vedená jej náčelníkom generálporučíkom SERGEJEVOM V.S., delegácia III. správy ministerstva vnútra BĽR v čele s náčelníkom generálmajorom SOTIROVOM S. CH., delegácia III/IV. správy ministerstva vnútra MĽR v čele s náčelníkom generálmajorom STRÉNYIM F., delegácia 1. hlavného odboru ministerstva Štátnej bezpečnosti NDR v čele s náčelníkom generálporučíkom DIETZEM M., delegácia HSVKR ministerstva národnej obrany PĽR v čele s náčelníkom generálom brigády BULOM E., delegácia správy VKR Revolučných ozbrojených síl Kuby v čele v náčelníkom generálom divízie GONDINOM K. F. a delegácia odboru hlavnej správy Štátnej bezpečnosti ministerstva Verejnej bezpečnosti MoĽR v čele s náčelníkom podplukovníkom JANSANDŽAVOM Š.

Členmi delegácií boli tiež predstavitelia ministerstiev

vnútra jednotlivých krajín pri VŠB ZSSR a pracovníci po línii VKR akreditovaní v Moskve.

V čsl. delegácii to boli plukovník Jaroslav KRTIČKA a plukovník Jaroslav KRÁĽ.

Pozvaní boli tiež predstavitelia VŠB ZSSR po línii VKR zo zúčastnených krajín.

Rokovania sa ďalej zúčastnili:

- prvý námestník predsedu VŠB ZSSR, člen ÚV KSSZ armádny generál JEMOCHONOV N. P.
- prvý zástupca ministra obrany ZSSR, vrchný veliteľ Spojených ozbrojených síl VZ, člen ÚV KSSZ armádny generál LUŠEV P. G.
- náčelník štábu Spojených ozbrojených síl VZ armádny generál LOBOV V. N.
- zástupca vedúceho štátoprávneho odboru ÚV KSSZ s. ZUBAKOV J. A.
- prvý zástupca náčelníka I. hlavnej správy VŠB ZSSR generálporučík GRUŠKO V. F.
- náčelník odboru I. hlavnej správy VŠB ZSSR generálmajor VOSKOBOJNIKOV B. N.
- predstavitelia III. hlavnej správy, ďalších útvarov VŠB ZSSR a vedúci rady zvláštnych odborov VŠB ZSSR.

Poradu zahájil náčelník III. hlavnej správy generálporučík SERGEJEV V. S. Privítal účastníkov porady a vyjadril hlboké uspokojenie nad tým, že všetci predstavitelia vojenských kontrarozviedok socialistických krajín prijali pozvanie a zišli sa v Moskve na spoločnej porade.

Zoznámil účastníkov porady s niektorými organizačnými opatreniami a odovzdal slovo prvému námestníkovi predsedu VŠB ZSSR

armádnemu generálovi JEMOCHONOVI N. P.

Z poverenia kolégia a vedenia Výboru štátnej bezpečnosti ZSSR privítal účastníkov porady.

Zdôraznil, že na základe zmluvy uzatvorenej politickým a vojenským vedením bratských krajín sa realizujú a perspektívne budú realizované zásadné opatrenia k zdokonaleniu mechanizmu spolupráce medzi jednotlivými štátmi, čo sa týka i vojenskej oblasti a teda i činnosti vojenských kontrarozviedok.

Uviedol, že na november 1989 sa predpokladá zvolať do Budapešti riadne zasadanie Výboru ministrov obrany VZ, kde budú prejednané dôležité otázky vyplývajúce z vojenskej doktríny našich štátov.

Na spoločnom zasadaní Výboru ministrov zahraničných vecí a ministrov obrany spojeneckých krajín budú prejednané návrhy na vykonanie organizačných zmien v národných armádach. Konštatoval, že riešené problémy a ďalšie prejednávané otázky sa priamo týkajú orgánov VKR pretože:

- samotné práce predstavujú obrovský záujem pre nepriateľské špeciálne služby a v súvislosti s tým musia byť spoľahlivo ochránené z pozícií kontrarozviedky
- samotná realizácia opatrení, ktoré sú teraz rozpracovávané vojenským velením, vyvolá zmeny i v orgánoch vojenskej kontrarozviedky, t.j. i v jej organizačnom systéme
- spoločné rozhodnutia o významných súčasných problémoch obrany, prijímané bratskými krajinami, predpokladajú zjednotené úsilie spojeneckých orgánov VKR na tomto novom základe.

V ďalšom armádny generál JEMOCHONOV stručne hovoril o najdôležitejších akciách vojensko - politických iniciatív Sovietskeho zväzu a celého socialistického spoločenstva a v tejto súvislosti poukázal na reakciu imperialistických krajín a snahy ich špeciálnych služieb.

Zdôraznil, že Výbor štátnej bezpečnosti ZSSR má k dispozícii hodnoverné poznatky,že v podmienkach narastajúcej otvorenosti medzi spoločenskými systémami,špeciálne služby USA a ich spojencov,stále viac smerujú svoje rozviedne a rozkladné snahy do radov sovietskych a všetkých bratských ozbrojených síl.

V závere svojho vystúpenia vyzdvihol fakt,že proces prestavby a demokratizácie v ZSSR a v ďalších socialistických krajinách sa odrazil v určení prioritných úloh rozviedky USA a ostatných krajín NATO, avšak nespôsobil žiadne zmeny v ich spoločnej protisovietskej a protisocialistickej nenávisti,neznížil ich aktivitu. Vyslovil presvedčenie, že toto je principiálne dôležité pre organizáciu činnosti VKR a pre urýchlené organizovanie tesnejšej, pružnejšej a operatívnejšej spolupráce medzi bratskými vojenskými kontrarozviedkami.

V priebehu porady vystúpili všetci vedúci delegácií - náčelníci vojenských kontrarozviedok zúčastnených krajín.

Všetky vystúpenia v podstate obsahovali hodnotenie súčasnej vojenskopolitickej situácie, jej vplyv na operatívnu situáciu, tendencie činnosti nepriateľských špeciálnych služieb na základe novej situácie vo svete, skúsenosti z práce vojenských kontrarozviedok v boji proti činnosti nepriateľských špeciálnych služieb a návrhy určujúce budúcu spoluprácu.

Všetky delegácie konštatovali oteplenie v medzinárodných vzťahoch medzi Východom a Západom. Cieľavedomé mierové iniciatívy ZSSR a ostatných socialistických krajín, umožnili nastúpiť cestu odzbrojenia jadrového i konvenčného. Skutočnosťou však zostavá, že imperializmus sa bez rozpakov snaží zneužívať výsledky procesu uvolnenia k vmiešavaniu sa do vnútornych záležitostí našich krajín a k aktivizácii nepriateľskej ideologickej, výzvednej a rozkladnej činnosti proti krajinám socialistického spoločenstva.

Zdôraznili, že vývoj politickej a operatívnej situácie ukazuje, že špeciálne služby a podvratné centrá imperializmu idú vytrvale za svojim strategickým cieľom - destabilizovať a v konečnej fáze likvidovať socializmus. To nasvedčujú i predpokladané tendencie činnosti špeciálnych služieb nepriateľa:

- celkové zameranie a intenzita činnosti nepriateľských špeciálnych služieb bude podriadená strategickému cieľu imperializmu a do získavania poznatkov o obrannom potenciály socialistických krajín budú vo väčšej miere vťahované špec. služby tretích krajín,
- dôjde k intenzívnejšiemu využívaniu najnovších výsledkov a poznatkov vedy a techniky v činnosti rozviedok,
- veľmi aktívno a vo veľkom rozsahu budú nepr. špeciálnými službami využívané objektívno priaznivé podmienky a okolnosti vyplývajúce z vývoja politickej situácie vo svete /štockholmské dohody, výsledky viedenských rokovaní, in - špekčné skupiny, zakladanie spoločných podnikov atd./,
- k agentúrnemu prenikaniu do ozbrojených síl jednotlivých krajín budú využívané možnosti plynúce zo zjednodušenia formalít pre súkromé cesty do nesocialistických krajín vrátane príslušníkov ozbrojených síl,
- k získavaniu poznatkov a informácií signalizujúcich vojskovú činnosť súvisiacu s bojovou pohotovosťou štátov, bude vo zvýšenej miere využívaná kozmická rozviedka, ale i pozičná agentúra,
- záujmy o informácie sa budú sústreďovať na kvalitatívne zmeny v zbraňových systémoch, zavádzanie novej bojovej techniky, mobilizačné a operačné plány a na utajované skutočnosti obsahujúce koncepčné, operačné a strategické údaje /štáb SOS, hlavné, generálne a vyššie štáby/.

V oblasti ideologickej diverzie možno predpokladať

- šírenie buržoáznych teórií o podstate a príčinách vojen,
- popieranie internacionálneho významu vojenskej spolupráce,
- otvorené výzvy k účasti príslušníkov ozbrojených síl v opozičných skupinách a nezávislých štrukturách,
- zanášanie pacifistických nálad medzi vojenskú mládež; podnecovanie mládeže aby odmietala vojenskú službu,
- zanášanie nacionalizmu do ozbrojených síl za účelom mo - rálno - politického rozkladu ich príslušníkov atd.

Vedúci delegácií vo svojich vystúpeniach hovorili o skúsenostiach z boja proti nepriatelskym špeciálnym službám a uviedli konkrétne prípady odhalených agentov a niektorých podvratných akcií ideologickej diverzie. Všetky delegácie veľmi naliehavo vyzdvihovali a zdôrazňovali preventívnu činnosť v práci vojenskej kontrarozviedky.

Záverečné doporučenia k realizácii vzájomnej spolupráce vojenských kontrarozviedok socialistických krajín boli skúmané, posudzované, zobecnené a redakčnou komisiou, vytvorenou z členov každej delegácie, zapracované do záverečného dokumentu porady.

V jednotlivých prejavoch sa samozrejme odrážali špeci - fické zvláštnosti operatívnej situácie tej ktorej krajiny.

V priebehu porady uskutočnil vedúci čs. delegácie gene - rálmajor Ing. VRLÍK dvojstranné stretnutia s delegáciami vo - jenských kontrarozviedok ZSSR, BLR, NDR, MLR a Kuby.

Zástupca sovietskej delegácie informoval o existencii nového automatického zariadenia technickej rozviedky nepria - teľskych špeciálnych služieb, ktoré nazývajú "KEGEL". V pos -

lednom období odhalili odborníci KGB dva tieto prostriedky. Jedná sa o AZTR, ktoré pomocou elektroniky i seizmických vĺn zisťuje prejazdy vojenskej techniky a registrované údaje automaticky vysiela do éteru. Inštaluje sa k vojenským objektom, v miestach, kde do objektu vedú cesta i železnica, spravidla do vidlice medzi nimi, niekoľko cm pod povrch zeme. Rádiové vysielanie prostriedku je smerované pod uhlom 15 - 65°.

Sovietskí priatelia majú bezpečne zistené, že existuje ďalších 5 týchto automatických zariadení technickej rozvied - ky, ktoré pracujú buď na území ČSSR, PĽR, NDR alebo MLR.

V súčasnej dobe majú sovietskí súdruhovia vyvinuté tech - nické zariadenie pre identifikáciu spomínaného technického prostriedku, ktoré je inštalované v lietadle. V NDR operuje zmiešaná skupina špecialistov z NDR a ZSSR, ktorá pomocou to - hoto lietadla skúma vyhodnotené lokality na teritóriu NDR.

Sovietska strana má záujem na využití uvedeného zariade - nia i na území ČSSR. Navrhujú, aby naša strana zmapovala úze - mie ČSSR z hľadiska možných predpokladov umiestnenia prostried- ku "KEGEL" a vyhodnotila lokality, ktoré by boli potom letecky skúmané, za účasti skupiny čs. špecialistov.

Ďalej nás sovietskí súdruhovia informovali o montáži ope - ratívnej techniky do počítačov, ktoré vyrába americká firma PACKARD. Operatívna technika je montovaná do počítača už vo výrobnom závode a je integrálnou súčasťou počítača. Vyťažova - nie techniky prevádzajú diplomati či VC v ohraničenej vzdiale- nosti od objektu v ktorom počítač pracuje. K tomuto účelu ma - jú v osobných vozidlách zabudovanú adekvátnu techniku.

Sovietskí priatelia majú zistené tri tieto počítače. Dva z nich eliminovali kvalitným odtienením a tretí využívajú pre spracovávanie neutajovaných dát a pre dezinformáciu protivníka.

Pri dvojstrannom stretnutí s vedúcimi delegácií BLR a NDR boli obojstranne upresňované niektoré otázky týkajúce sa konzul-

tácií delegácie VKR ČSSR v týchto krajinách. Okrem toho nemeckí súdruhovia veľmi vysoko ocenili prácu čs. vojenských kontrarozviedčíkov pri realizácii prípadu príslušníka NĽA majora PIETZNERA a vyslovili za ňu poďakovanie.

Maďarskí súdruhovia informovali našu delegáciu o niektorých aktuálnych problémoch v spoločnosti i v MĽA - o.i. že v tomto roku bude ich vojenská kontrarozviedka vyčlenená z rámca ministerstva vnútra a prejde pod velenie ministerstva národnej obrany.

Generál divízie GONDIN nás oboznámil s niektorými organizačnými zmenami vo vojenskej kontrarozviedke ROS, ktoré boli vykonané s cieľom posilniť výkonné útvary. Zároveň oznámil,že delegácia VKR ROS Kuby, ktorá mala podľa plánu vykonať v tomto roku konzultácie v ČSSR, vzhľadom k riešeniu niektorých záležitostí, nepricestuje. Ospravedlnil sa za to a ubezpečil čs. delegáciu, že sa stretnutie uskutoční v roku 1990.

Vedúci čs. delegácie genmjr. Ing. VRLÍK poďakoval svojim proťajškom za podané informácie a v stručnosti ich oboznámil s vnútropolitickou situáciou a pokračujúcou prestavbou v čs. spoločnosti. Uviedol, že došlo k prestavbe organizačných štruktúr v ministerstve vnútra i v ČSĽA. Ďalej pohovoril o niektorých skutočnostiach v súvislosti so znížením stavu vojsk a výzbroje ČSĽA, vytvorením jednotiek v prospech národného hospodárstva a o činnosti vojenskej kontrarozviedky v zmenených podmienkach.

Z á v e r

Spoločná porada vojenských kontrarozviedok socialistických krajín stanovené cieľe splnila. Boli posúdene všetky problémy predložené na program rokovania. Všestranne bola pozitívne hod-

notená výmena skúseností z agentúrno - operatívnej práce i dvojstranné stretnutia jednotlivých delegácií. Účastníci porady hodnotili jej priebeh veľmi kladne a zhodli sa v názore, že je veľkým prínosom pre ďalšiu vzájomnú spoluprácu a pre zlepšenie kontrarozviednej činnosti vojenských kontrarozviedok socialistických krajín.

archiv bezpečnostních složek

SKR čj. 0013/208-53/89 Příloha čís. 1

Referát III.HS VSB SSSR na mnohostranné schůzce vedoucích funkcionářů VKR zemí socialistického společenství

/Moskva 28. - 31.3.1989/

Soudruzi !

naše porada se koná ve významném období - období velkých revolučních změn, které pod vedením bratrských stran, probíhají v zemích socialistického společenství.

Proces obnovy v SSSR se týká i samotné strany a hlubokých přeměn ve struktuře společnosti. Byl zahájen proces ozdravění ekonomiky, jehož charakteristickou zvláštností je posílení jejího sociálního zaměření. Uskutečňuje se reforma politického systému země a právní reforma. KSSS vytyčuje pro úkoly přestavby tyto směry - více socialismu, více demokracie.

Jedním z nejdůležitějších projevů demokracie byly volby lidových poslanců do Nejvyššího sovětu SSSR, které ukázaly velkou politickou aktivitu sovětských lidí a jejich podporu současnému dění.

Naše spolupráce se socialistickými státy sílí a prohlubuje se. Poslední dobou jsou s velkou odpovědností posuzovány klíčové zámery měnících se vzájemných vztahů mezi bratrskými zeměmi. Uvedená otázka se především týká přestavby celého systému politických vztahů mezi nimi, na základě plné samostatnosti. Avšak projevuje se i druhý základní aspekt: úspěchy socialistického společenství nejsou možné bez péče každé strany a země nejen o vlastní, ale i společné zájmy, bez poctivého vztahu k přátelům a spojencům, bez respektování jejich vlastních zájmů.

Organizátorskou silou spolupráce socialistických zemí je nerozborný svazek jejich komunistických a dělnických stran. Tradiční pravidelné styky mezi stranickými a vládními představite - li bratrských zemí mají nový obsah, který dává prostor operativnímu projednání aktuálních problémů budování socialismu, koordinovat zahraničněpolitické otázky, vyměňovat si vzájemně získané zkušenosti.

Velký význam pro země socialistického společenství má prodloužení termínu platnosti smlouvy o existenci Varšavské smlouvy. Na poradě Politického konzultativního výboru jsou zpracovávány zásadní směry naší spolupráce v oblasti politické, zajištění problému obranyschopnosti a bezpečnosti.

V ekonomických vztazích mezi socialistickými zeměmi je vě - nována hlavní pozornost trvalému dodržování zásad vzájemných výhod a vzájemné pomoci, urychlení procesu internacionalizace po - kroku především ve vědeckotechnické oblasti. V rozpracování dlouhodobých programů ekonomické spolupráce, realizaci velkých společných vědeckotechnických programů a projektů, schválení normativních dokumentů integračního mechanismu, právních a ekonomických podmínek, přímých kooperativních styků mezi podniky a závody hraje důležitou úlohu RVHP. V červenci 1988 na 44. zasedání komise RVHP v Praze byla schválena kolektivní koncepce meziná - rodní socialistické dělby práce do roku 2005. Tato skutečnost je konkrétním dlouhodobým programem přestavby ekonomiky a vzájemné spolupráce zemí socialistického společenství.

Následné mírové iniciativy Sovětského svazu a všech zemí socialistického společenství mají rozhodující vliv na ozdravení vztahů s kapitalistickými státy a celkově na mezinárodní situa - ci. Nové politické myšlení se stává realitou i když postupně a s těžkostmi.

Určitého pokroku bylo dosaženo ve vzájemných vztazích mezi SSSR a USA, s NSR, Francií, Itálií, Čínou a dalšími státy. Byla podepsána a je plněna sovětsko-americká smlouva o likvidaci ra - ket středního a kratšího doletu. Jsou realizována ustanovení

Smlouvy stockholmské konference k upevnění důvěry, bezpečnosti a odzbrojení v Evropě. Bylo přistoupeno k řešení regionálních konfliktů, bratrskými zeměmi byly učiněny další důležité kroky ve vojenské odzbrojovací sféře. Byla přijata vojenská doktrína členských zemí VS, jejíž charakter je čistě obranný. Sovětský svaz a další země socialistického společenství vyhlásily značné jednostranné snížení počtu ozbrojených sil, což vytváří ve světě nové politické klima.

Přes tyto skutečnosti se militaristické kruhy imperialistických států nadále snaží aktivně čelit snahám socialistických zemí o snížení mezinárodního napětí, snaží se zabrzdit revoluční pokrok v oblasti sociálně-ekonomických přeměn, vnést rozkol do zemí socialistického společenství. Při plnění tohoto záměru plní zvláštní úlohu speciální služby USA a jejich spojenci v NATO, jejichž prvořadé špionážně-podvratné úkoly jsou zaměřeny proti národním a spojeným ozbrojeným silám socialistických zemí. V současné době považují nepřátelské služby podvratnou činnost proti ozbrojeným silám za základní směr boje proti socialismu.

Rozvědné zájmy se dotýkají všech aspektů činnosti vojsk a námořních sil. Formy této činnosti, které jsou stále více dynamické, jsou zejména zaměřeny proti SSSR s cílem získávat pravdivé informace tohoto druhu :

- o strategických vojenskopolitických plánech, strukturálních a kvalitativních změnách v rámci ozbrojených sil a předpokladech technologických možností SSSR, schopných změnit současný poměr sil

- o stavu, perspektivách rozvoje a kvalitních charakteristikách, nejzranitelnějších komponentech jaderných strategických sil a systému jejich bojového řízení; o systémech zbraní, které mohou být použity jako náhrada za rakety středního a kratšího doletu

- o účinnosti CO

- o vývoji zbraní strategického a taktického určení využitel - ných na zemi i v kosmu

- o rozpracování vysoce přesných systémů navádění zbraní, kte- ré dávají možnost vytvářet mobilní systémy s maximálně mož - nou přesností zasažení cílů

- o rozpracování a výrobě chemických a bakteriologických zbra- ní a případných dodávkách těchto zbraní dalším zemím

- o orgánech a vojskách VSB SSSR, přestavbě jejich činnosti a zaměření.

Na základě určitých získaných zkušeností je možno uvést, že nepřátelské rozvědky koncentrují své zájmy na získání informací o ozbrojených silách podle jednotlivých druhů vojsk a zejména je zajímají tyto otázky:

Po linii pozemních vojsk :

Zjištění nových koncepcí vedení bojových akcí, vývoj a výro- ba nových typů zbraní a především rozvoj taktických jaderných sil, modernizace systému zbraní atd. Rozvědky věnují hlavní pozornost útvarům a jednotkám tzv. prvého sledu, které jsou podle jejich ná- zoru prvořadě vybaveny novými zbraněmi a technikou, organizačně přestavěny a je upravena i jejich taktika.

Cizí rozvědné služby vyvíjejí aktivní činnost při zjišťová - ní obranných opatření k zabezpečení pravděpodobných válčišť,na zdokonalení jejich infrastruktury, ženijních a vojenskotechnických zařízení.

Nepřátelské rozvědky se velmi intenzivně snaží vyhledat dů - kazy o hypotéze odborníků NATO, že SSSR se údajně v obrovském rozsahu zabývá zdokonalením konvenční výzbroje, zejména při výro- bě tanků, modernizací dělostřeleckých systémů, zdokonalováním protitankových prostředků.

Po linii raketových vojsk strategického určení :

Orgány nepřátelské rozvědky je rozpracován a realizován komplexní program na získávání rozvědných poznatků o rozvinování mobilních raketových komplexů a místech jejich dislokace (v reál - ném čase), odhalení systému bojového řízení strategických jader - ných sil a jejich propojení na systém včasného signalizování o raketojaderném napadení, prostředky PVOS a protiraketové ochrany.

Po linii vojenského námořnictva :

Vojenská rozvědka, především rozvědka USA, si klade za cíl zjistit faktické bojové možnosti ponorek strategického určení, zjistit přípravu a zavedení nových zbraňových systémů a výzbro - je námořnictva, odhalit hlavní směry vědeckovýzkumných a zkušebních prací, mající bezprostřední vztah k válečnému námořnictvu. Speciálními službami USA je zpracován program provádění špioná - že pod vodou, do něhož jsou zahrnuta opatření k získávání informací z podmořských kabelových spojovacích systémů.

Po linii vojenského letectva :

Rozvědky USA a NATO se zaměřují na získávání informací především o strategickém letectvu. Poslední dobou se nepřátelské služby zajímají o vojskové a frontové letectvo, jako prostředek dvojího použití, jeho bojovou připravenost a výzbroj. Především se zajímají o úroveň přípravy posádek letadel a schopnosti plnění bojových úkolů. Různorodé jsou zájmy nepřátelské rozvědky o problémy protikosmické a protiraketové obrany.

Nepřátelské služby v současné době kladou velký důraz na získání poznatků o sovětských komplexních opatřeních na zesílení protivzdušné obrany země (organizačně-systemizační změny, spojení systému PVO se systémem protiraketové ochrany a protikosmické ochrany, řízení prostředků PVO, zdokonalení způsobu ochrany před poruchovostí, otázky bojového nasazení protiletadlových raketo - vých jednotek a stíhacích leteckých jednotek PVO atd.).

Výše uvedené zjištěné zájmy protivníka bezesporu odrážejí typické rysy současné situace. Z celé této škály zájmů lze vytypovat především ty, které jsou výlučně zaměřeny na procesy přestavby a odzbrojení.

Nepřítel se snaží získávat informace o směrech a obsahu přestavby v národních i spojených ozbrojených silách, o opatřeních a materiálních atributech realizace obranné vojenské doktríny, o událostech a jevech, které v současné době probíhají a vztahují se k zesílení nebo naopak zeslabení bojeschopnosti a bojové připravenosti vojsk a námořnictva.

Vzhledem k zahájeným mezinárodním jednáním o snížení konvenčních zbraní a ozbrojených sil v Evropě se nepřátelské služby snaží vybudovat systém zjišťování veškerých přesunů vojenských kontingentů, výměny jednotek a útvarů v okruzích a skupinách vojsk, jejich výcviku, bojové činnosti, uvedení do různých stupňů pohotovosti a odsunu vojsk z území bratrských zemí.

Nepřátelské služby přikládají velký význam získání poznatků o nových tendencích vojenské spolupráce SSSR s dalšími státy, stupni integrace armád zemí VS, plánech posílení organizační struktury jejich spojených ozbrojených sil, případných změnách v organizaci, o otázkách vzájemné součinnosti mezi štáby národních armád a jejich součinnosti při rozpracovávání nových typů výzbroje a bojové techniky.

Rozvědky USA a NATO se snaží o získání informací potřebných pro zpracování podrobné analýzy o stavu sovětských a spojeneckých vojsk od Atlantiku po Ural, poznatky o jednáních vedených SSSR a výsledcích dosažených těmito jednáními. Úkolem speciálních služeb je, provádět kontrolu plnění smluvních závazků zpravodajskými prostředky. Zvláštní důraz kladou nepřátelské služby na získání těch poznatků, které by mohly posloužit k podkopání důvěry světové veřejnosti vůči mírovým iniciativám socialistických zemí, diskreditaci jejich úsilí na uchování míru, dodržování mezinárodních smluv a dohod, týkajících se snížení ozbrojení a kontroly výzbroje.

existují určití funkcionáři, kteří dají souhlas k uvolnění stanoveného režimu. Možná, že s podobnými jevy se setkali i ostatní přátelé v rámci svých ozbrojených sil. Nepřátelské služby často používají taktiku, při které spekulují s neznalostí určitých pasáží mezinárodních smluv ze strany některých důstojníků, určených k jejich doprovodu a rovněž se snaží vyvíjet nátlak na velitele, aby postupovali podle jejich představ. V jiném případě zástupci NSR v době cvičení vojsk SSkV a ČSLA v r.1988 prohlásili,že dlouhodobým cílem jejich země je to, aby přesvědčili SSSR, že na cvičeních je třeba uvádět skutečné číselné označení sovětských jednotek, bez čehož, podle jejich názoru, nelze upevnit důvěru. Pro tento případ je typické, že v předvečer uvedeného cvičení byly v NSR publikovány údaje o číselném označení sovětských jednotek rozmístěných v ČSSR a když západoněmečtí pozorovatelé přicestovali do ČSSR, žádali o potvrzení těchto údajů.

Za čtvrté: Špionážní akce prováděné z pozice inspektorů jsou koordinovány s akcemi rozvědčíků-diplomatů, kteří vyvíjejí značnou aktivitu již před zahájením cvičení, na která jsou pozorovatelé přizváni.

Za páté: Nepřítel se snaží pomocí inspektorů provádět akce ideologické diverze, shromažduje tendenční zprávy, velmi rozsáhle propaguje západní způsob života, snaží se doprovodným osobám vnucovat různou literaturu a časopisy, jejichž obsah je ideologicky výhodný pro USA. Kontrarozvědná opatření, přijímaná vůči příslušníkům zahraničních inspekčních skupin, včetně opatření přijímaných společně s přáteli, odhalila konkrétní snahy nepřítele, který v průběhu cvičení a přípravy na ně se snažil v širokém spektru otázek zjistit obrannou doktrinální situaci, vzorky zbraní a bojové techniky, stav bojové připravenosti jednotek, vztah vojáků k průběhu přestavby v SSSR a opatřením sovětského vedení v oblasti vnitřní a zahraniční politiky, k otázkám mezinárodních vztahů, k procesu demokratizace, politickým a hospodářským reformám v zemi. Máme potvrzeny i poznatky, které si vyžadují z operativního hlediska zvláštní pozornost, a sice o tom, že nepřátelské spe-

ciální služby si z pozice pozorovatelů prověřují (typují) sovětské vojáky a další specialisty jako případné kandidáty na verbovku.

Uvedené poznatky o odhalené taktice nepřátelských služeb, jeho podvratných akcích a záměrech, jsou výsledkem odpovědné práce celé řady pracovníků VKR a ostatních součástí VSB SSSR. V rámci výměny zkušeností je třeba poznamenat, že konkrétní výsledky boje proti rozvědné a rozvratné činnosti nepřátelských služeb, prováděné v průběhu inspekční činnosti, jsou dosahovány zejména v důsledku :

- promyšleného rozmístění a profesionální přípravy náčelníků součástí, operativních pracovníků, agentů z řad osob, které mají dobré znalosti o mezinárodně-právních otázkách
- přijatých aktivních opatření vůči nepříteli
- využití agentů, důvěrníků a operativně-technických prostředků za situace a v místech, kde nepřítel nepočítal s opatřeními ze strany kontrarozvědky
- úzké každodenní součinnosti mezi orgány VKR a teritoriálními orgány VSB v centrále i na teritoriu
- operativní výměny získaných informací o silách protivníka a jeho akcích
- aktivního ovlivnění situace, zejména akcí a opatření vedení na zabezpečení ochrany státního a vojenského tajemství.

Kladnou roli na úseku boje proti rozvědné činnosti inspektorů, kteří kontrolují plnění Smlouvy o raketách středního a kratšího doletu, sehrává stálý pracovní orgán, vytvořený ve Výboru Státní bezpečnosti SSSR, který koordinuje činnost územních orgánů VSB a součástí centrálního aparátu VSB, které zajišťují opatření spojená s likvidací raketojaderných zbraní. Přínosem jsou rovněž vytvořené koordinační skupiny v místech inspekce, jejímiž členy jsou zástupci ZO a VSB a správ Státní bezpečnosti.

Vysoce hodnotíme společná opatření týkající se činnosti inspektorů, konzultace a výměnu zkušeností s přáteli VKR MLR, NDR, ČSSR a ostatních zemí socialistického společenství.

Po linii agenturně operativní činnosti se především zaměřujeme na boj se špionáží, zdokonalení vyhledávací činnosti, přičemž postupujeme podle principu "od protivníka". Při tom máme na zřeteli dva hlavní faktory:

1/ nakolik je nepřítel informován o objektech a problémech, které jsou chráněny před špionáží

2/ snahy speciálních služeb, rozvědné úkoly, které plní proti ozbrojeným silám SSSR.

Zejména tyto faktory se snažíme uplatňovat při zpracování plánu rozpracování a realizaci aktivních vyhledávacích opatření.

Co rozumíme pod pojmem práce podle zásady:"od konkrétního protivníka ?" Jedná se o:

- nezbytnost prostudovat vše o protivníkovi, znát strategii a taktiku jeho nepřátelské činnosti, jaká přijímá opatření, jaké má špionážní a podvratné zájmy. Na tomto základě vypracovat pravděpodobný model jeho činnosti a konkrétních akcí;

- hledat podchod k němu cestou promyšlených a připravených opatření s využitím konkrétních podmínek operativní situace;

- tam, kde je to nezbytné, přijmout aktivní opatření, vytvářet specifické podmínky, které by vypadaly zcela přirozeně a jako takové by byly speciálními službami přijaty;

- v kontrarozvědných operacích vytyčovat takové cíle, které by nám umožnily pozorovat protivníka, zjistit jaké objekty ho zajímají, odhalovat taktiku a metody, které využívá k řešení svých rozvědně-podvratných úkolů;

- s přihlédnutím k vlastní činnosti a poznatkům získaným o nepříteli při přijímání operativních opatření, vytvářet situace,

které by mu znemožnily uskutečnit jeho záměry a omezily jeho iniciativu.

Jak již bylo výše uvedeno, nepřítel se zajímá o mnoho poznatků špionážního charakteru ve vztahu k ozbrojeným silám našich států. My o tom víme. Avšak to, že víme o jeho zájmech a máme určitou představu o tom jak je bude realizovat, to ještě nepřinese úspěch v boji s ním. Naše informovanost se musí neustále zdokonalovat. Kladných výsledků bude dosaženo jenom když budou prováděna reálná operativní rozhodnutí, která umožní bezprostřední kontakt s protivníkem.

Jak je vám známo, orgány VKR VSB SSSR v posledních letech odhalily několik agentů vojenské rozvědky USA z řad sovětských důstojníků (IVANOV, VASILJEV, SMETANINOVI, POLJAKOV a další).

Naše vzájemná spolupráce, dobře promyšlená a připravená opatření k ochraně sovětských vojsk dočasně dislokovaných na území bratrských zemí, umožnily překazit špionážní činnost celé řadě agentů americké, západoněmecké, francouzské a čínské rozvědky. Není na škodu připomenout, že špion VASILJEV začal být rozpracován na základě upozornění orgánů Státní bezpečnosti MLR, že se zřejmě stýká s americkým vojenským ataše.

V Afghánistánu bylo v roce 1988 odhaleno 5 agentů speciální služby USA, Pákistánu a Íránu a 40 agentů skupin banditů, kteří prováděli špionážní teroristickou činnost proti sovětským vojskům. Agentura v Afghánistánu byla odhalena na základě materiálů získaných při bojových akcích, poznatků od agentury z řad místního obyvatelstva, poznatků získaných VKR filtrací zajatců a dále činností složky radiokontrarozvědky ("R"), vytvořené u ZO VSB SSSR u 40.armády.

Úkolem této služby bylo především odhalit agenturní radiové spojení speciálních nepřátelských služeb s agenty působícími u objektů, představujících zájem pro rozvědku - t.j. štábu a jednotek armády v Kábulu. Díky tomuto opatření byla zmapována činnost ry -

chlovysílací aparatury, jejíž vysílání byla retranslována přes družice USA do rozvědných center. Následnou kontrolou byla odhalena činnost další vysílačky pro agenturní spojení.

Nepřetržité sledování činnosti této vysílačky upřesnilo nejprve část města, odkud bylo vysílání prováděno a nakonec určilo konkrétní blok domů a přímo i vchod. Podle celé řady příznaků byly vytypovány určité osoby, které představovaly největší operativní zájem. Při pravidelné kontrole družicového spojení se podařilo přesně zaměřit vysílání z konkrétního bytu - majitel bytu byl agentem americké speciální služby. Byla u něho zajištěna vysílačka pro dálkové družicové spojení a pro bližší agenturní spojení, přijímač pro příjem signálu z amerického velvyslanectví v Kábulu, radiopřijímač se zaměřením pro automatický příjem jednostranných vysílání na KV stupnici a další špionážní pomůcky. Materiály byly zajištěny.

Charakteristickým rysem operativní situace v sovětských ozbrojených silách je velký počet příslušníků Sovětské armády působících v zahraničí. Při kontrarozvědné činnosti vycházíme z toho, že za prvé: nepřítel velmi aktivně provádí prověrku a rozpracování typů na verbovku sovětských vojáků, kteří jsou na služebních cestách v zahraničí; za druhé: speciální služby provádějí důslednou přípravu verbovek sovětských občanů v zahraničí (kvalitní operativní příprava verbujících pracovníků, povinná znalost slovanských jazyků, využití žen - příslušnic CIC, zapojení agentury z řad místních obyvatel nebo příslušníků třetích zemí a rovněž i občanů SSSR, kteří trvale žijí v zahraničí).

V roce 1988 jsme odhalili a předešli 18 případům pokusu o verbovku, lokalizovali kolem 50 dalších nepřátelských akcí, které směřovaly k typování sovětských vojáků v zahraničí.

Tak například americká rozvědka v jednom africkém státě pomocí agentury z řad místních občanů vytvořila podmínky pro verbovku sovětského důstojníka KOZLOVA a snažila se jmenovaného zaverbovat. KOZLOV svým chováním upoutal pozornost USA rozvědky, protože navštěvoval bary a restaurace a vyhledával pochybné zábavy. Ameri -

čané k němu podstavili svého agenta MITSCHELA, zaměstnance ho - telu, ve kterém KOZLOV bydlel. Jmenovaný využil jeho slabosti a začal mu nabízet alkohol, navštěvoval společně s ním noční pod- niky a seznamoval ho s prostitutkami. Současně s tím byl KOZLOV ideologicky ovlivňován. Snažili se od něho získat i informace vojenského charakteru. Když Američané zjistili podle chování KOZLOVA, že by mohl být zaverbován, pomocí kompromitace prove - dené ze strany kádrového rozvědčíka, mu navrhli spolupráci. Pou- ze díky včasným opatřením ze strany VSB se nepříteli nepodařilo realizovat jejich plán: MITSCHEL byl zatčen orgány místní kontra- rozvědky a KOZLOV byl odvelen do SSSR.

Současná kontrarozvědná práce v boji s agenturní nepřátel - skou činností bezesporu vyžaduje další zdokonalení našich forem práce a především aktivní přechod od obranných akcí k útočným.

Tento stav si nutně vyžádal přijmout další opatření po linii vyhledávání nepřátelské agentury v ozbrojených silách. Při tom jsme vycházeli z toho, že v USA je agenturní rozvědka proti nám považována za hlavní směr činnosti jak v CIC, tak ve vojenské rozvědce a FBI. Proto jsme se zaměřili na to, aby operativní vy - hledávání a všechna opatření boje se špionáží vycházela z toho nejdůležitějšího, co představuje cíle a strategii protivníka.

A ještě o jedné skutečnosti, která je pro současnou kontra - rozvědnou činnost důležitá. Někteří odhalení agenti navázali kon- takt s nepřátelskou rozvědkou z vlastní iniciativy, to znamená, že prováděli takzvanou iniciativní špionáž. Tuto skutečnost máme stále na zřeteli zejména v souvislosti s probíhajícím procesem odzbrojování a s tím spojeným rozšířením rozvědných možností ne - přátelských služeb, které bezesporu přinesou zájem rozvědek o vy- užití iniciativníků. K této činnosti mají sklony především osoby morálně narušené, mající sklon k získání různých výhod a dosaže - ní kariéry za jakoukoliv cenu.

CIC USA ve svých pokynech rezidenturám jak mají postupovat vůči osobám, které iniciativně navrhují své služby, přímo uvádí: "Nezříkejte se verbovat mladé lidi, kteří nabízejí sami spoluprá- ci, i když zatím nemají možnost získávat špionážní zprávy". V uve- deném materiálu se rovněž uvádí, že je třeba a účelné verbovat

iniciativníky a nebát se podstavení a provokací, protože podle názoru protivníka, škody z podstavení jsou menší než přínoś informací získaných z těchto pramenů.

Situace si vyžádala od orgánů VKR aktivizovat boj s rozvědnou činností nepřítele, který bojuje proti ozbrojeným silám SSSR z legálních pozic. Kromě rozvědně podvratné činnosti nepřítele prováděné pomocí inspektorů a pozorovatelů, o čemž jsme již hovořili, stále větší aktivitu vyvíjejí pracovníci vojenských oddělení při velvyslanectvích. Úlohu koordinátora v jejich činnosti plní představitelé speciálních služeb USA. Za poslední rok - dva velkou aktivitu vyvíjejí vojenští rozvědčíci z Francie. Rovněž lze pozorovat zvýšenou činnost vojenských rozvědčíků tzv. malých a rozvojových zemí - Švédska, Finska, Indie a dalších. Provádějí společné výjezdy s diplomaty USA a Anglie, provádějí rozvědku na trasách, které zajímají vojenské rozvědčíky hlavních kapitalis - tických zemí, vyžadují povolení k návštěvě do míst, kam nedostali povolení vojenští rozvědčíci zemí hlavního protivníka. Vše to nasvědčuje tomu, že rezidentury vojenských rozvědek hlavního protivníka stále častěji zapojují do řešení svých úkolů vojenské rozvědčíky těchto zemí. Společně s přáteli bylo zjištěno, že k roz - vědce v Severní skupině vojsk nepřátelské speciální služby aktivně využívají belgických diplomatů a proti Jižní skupině vojsk vojenská rozvědka NSR systematicky používá pracovníky vojenských oddělení Rakouska.

Vojenská kontrarozvědka v těsné spolupráci s teritoriálními útvary VSB SSSR a bezpečnostními orgány přátel každoročně maří stovky pokusů o proniknutí diplomatů-rozvědčíků nepřátelských služeb do vojenských objektů. V řadě případů byla přijata opatření k jejich přistižení při činu. Několikrát jim byla zabavena špionážní technika.

Situace na úseku boje s rozvědnou činností nepřítele, prováděné z legálních pozic, se radikálně mění.

V podmínkách nových obchodně ekonomických vztahů se západními zeměmi, kdy jsou do tohoto procesu zahrnuta i družstva, rozšiřování styků po vojenské linii, tendence, aby pro cizince byly

zpřístupněny i dříve zakázané zóny, kdy je možno lehčeji obdržet vstupní vízum a povolen volnější pohyb po dopravních trasách v SSSR, volnější režim v příhraničních oblastech, to vše dává ne - příteli mnohem více možností k provádění špionáže z legálních pozic.

Již nyní jsou zřetelně vidět snahy nepřítele provádět aktivně špionáž v důležitých objektech, které se nacházejí v zónách zpřístupněných cizincům. Projevuje se rovněž zájem o vytváření společných podniků, které jsou umístěny v bezprostřední blízkosti rozmístěných vojenských objektů, objektů KGB a důležitých komunikací. Jsou známy případy zakládání družstev, které budou dodávat západním firmám strategický materiál a případy uzavření kontraktů přímo s vojenskými organizacemi. Cizí rozvědky mají nyní mnohem ulehčeny podmínky pro styk se sovětskými občany a s vojáky (příslušníky armády). Je to ještě znásobeno tím, že mnozí funkcionáři ve štábech a vojskách jsou v predávání informací příliš otevření před západními partnery, ale naopak tomu není.

Jak je již dnes vidět na tomto úseku nás čeká velká a ne - lehká práce. V nejbližší době před naší vojenskou kontrarozvědkou stojí tyto úkoly :

1/ Presně vymezit jednotlivé vojenské objekty, jejichž ochrana před prováděním špionáže z legálních pozic musí být prováděna komplexně s využitím přísných bezpečnostních opatření, zajišťujících aktivní a spolehlivou ochranu objektů proti tomuto druhu špionáže.

2/ Organizovat takovou součinnost s teritoriálními orgány KGB, která by nám umožnila rozšířit možnosti pro provádění aktivních opatření ve vztahu ke konkrétním cizincům a rovněž vzniklým spolupodílovým firmám a organizacím, které jsou speciálními službami v SSSR využívány proti ozbrojeným silám.

3/ Zvýšit efektivnost operativní kontroly dodržování režimu ochrany tajemství v ozbrojených silách SSSR, zejména jak jsou plněna rozhodnutí vlády a rozkazy MNO SSSR v této otázce a zejména při vzájemných stycích s představiteli Západu.

4/ Trvale učit sami sebe a operativní pracovníky, jak je třeba pracovat v nových podmínkách, hledat nové přístupy v boji s nepřítelem, ve využívání agentury, shromaždovat zkušenosti a organizovat účinná protiopatření ve změněných podmínkách.

Podle našeho názoru tato v podstatě změněná situace po linii boje se špionáží prováděné z legálních pozic, vyžaduje i nové formy spolupráce s bratrskými vojenskými kontrarozvědkami. Bude potřeba mnohé očistit od formalit, určit priority a bude-li to zapotřebí, změnit i mechanismus řešení společných úkolů. V této souvislosti bychom se přikláněli k tomu, aby naše společná opatření byla cílevědomější nejen ve vztahu k nepříteli, ale i k objektům jeho zájmu, aby příprava společných opatření byla operativnější, abychom si vyměňovali vzájemně informace o konkrétních situacích, o odhalených rozvědčících, agentech, jejich akcích a k dalším otázkám.

V celkovém systému opatření boje s rozvědnou činností nepřítele klademe značný důraz na boj s technickou rozvědkou protivníka, jejíž možnosti a aktivita v současných podmínkách zesílily. Tato práce je vedena po dvou, vzájemně spolu souvisejících směrech :

1/ opatření proti technické rozvědce realizovaná VKR

2/ poskytnutí pomoci velitelským orgánům při realizaci protiopatření před cizí technickou rozvědkou.

V našich podmínkách neustále zdokonalujeme organizaci plnění úkolů po linii boje s technickou rozvědkou. Tento úsek činnosti řídí jeden ze zástupců náčelníka III.HS, člen Rady KGB SSSR pro otázky protiopatření před cizí technickou rozvědkou. V operativních odborech zpravidla tuto činnost řídí operativní pracovníci. Na úrovni okruhu existuje speciální komise, v jejímž čele je zástupce náčelníka. Uvedené nesystematizované útvary organizují součinnost a koordinují protiopatření proti technické rozvědce s dalšími orgány KGB na centrále a nižších složkách. V nejnižších složkách úkoly a opatření proti cizí technické rozvědce řeší pracovníci s přihlédnutím ke specifice jejich činnosti.

Na nejdůležitějších úsecích se touto činností zabývají pracovníci, kteří mají nezbytné technické znalosti a přípravu. Ve školských zařízeních KGB pravidelně probíhají kursy pro zvýšení kvalifikace důstojníků, kteří se zabývají problematikou boje proti cizí technické rozvědce. Příprava příslušníků v jednotlivých složkách VKR se provádí formou odborného školení. Úkoly vyžadující použití speciálních technických prostředků pro účely VKR jsou řešeny technickými složkami orgánů KGB.

V souvislosti s tímto problémem považujeme za vhodné upozornit na zvyšující se aktivitu protivníka při využívání automatických zařízení technické rozvědky. Takové zařízení bylo odhaleno a zabaveno na sovětském podmořském kabelu v Ochotském moři. Byly rovněž odhaleny stopy o napojení zařízení k podmořskému kabelu v Bílém moři, v Baltském moři a zálivu Petra Velikého na Dálném východě.

Automatická zařízení technické rozvědky byla odhalena i na podzemních kabelech u Moskvy, které slouží pro strategicky důležité objekty. Automatizované technické prostředky jsou určeny pro zachycení informací o důležitých objektech; byly odhaleny v blízkosti bojových útvarů SSSR a sovětských jednotek na území NDR.

V rámci zpravodajské hry, vedené čs. přáteli, byly odhaleny snahy amerických speciálních služeb, působících z území NSR, umístit odposlechovou techniku ve vojenském objektu SSkV.

Poslední dobou byla odhalena snaha nepřátel o zabudování technických prostředků k získání tajných informací z výpočetní techniky, která je dodávána do SSSR z kapitalistických států. Vážným problémem je zabezpečení bezpečnosti spojení na úsecích, kde je používána nebo bude používána spojovací aparatura vyráběná zahraničními firmami členských zemí NATO nebo podle jejich licence.

Úspěch boje proti cizím technickým rozvědkám závisí na efektivnosti našich opatření, zejména na získávání informací o součástech technické rozvědky protivníka. O výslednosti a reálnosti takových opatření svědčí známý případ, kdy sovětskou VKR byl v zahraničí získán pramen ROLLANDS. Agent byl prosazen na vedoucí po-

stavení do orgánu radiotechnické rozvědky v Anglii. Informace, které byly od něj získány, umožnily realizovat rozsáhlá opatření k přehrazení kanálů, kterými by nepřítel získával informace strategického charakteru.

Jsme toho názoru, že spojená úsilí a systematická výměna zkušeností mezi VKR našich zemí vytvoří podmínky pro řešení úkolů rozpracování nepřátelských speciálních služeb, které se zabývají technickou rozvědkou.

Velmi složitou a dynamickou se nadále jeví operativní situace po linii boje s ideologickou diverzí, zaměřenou na příslušníky sovětských ozbrojených sil.

V této oblasti protivník postupuje netradičně a současně rafinovaně. Využívá v SSSR probíhající diskuse o účelnosti a potřebě vojenské výstavby, zanáší myšlenky, kterými jsou napadány ozbrojené síly, snaží se vrazit klín mezi vojenské a stranické vedení, vyvolává mezi civilním obyvatelstvem nesouhlas s údajnými vojenskými výdaji a nastoluje myšlenku jednostranného odzbrojení SSSR. Zahraniční protisovětská centra a organizace aktivizovaly snahy zanést do sovětské společnosti, mezi vojenskou mládež, pacifistické nálady, podněcovat mládež, aby odmítala službu v armádě a využívají příslušníky armády, aby odmítali naprostou poslušnost a k dalším negativním projevům.

Nepřítel spekuluje s ekonomickými a sociálními problémy naší společnosti a snaží se u příslušníků armády vyvolávat nedůvěru k přestavbě a získat pro své nepřátelské cíle ty příslušníky armády, kteří nesouhlasí se změnami a se snížením počtu ozbrojených sil SSSR.

Vůdci a aktivisté některých nepovolených skupin nacionalistického nebo jiného zaměření se snaží navazovat přímé kontakty s mladými důstojníky armády, posluchači vojenských škol a učilišť a s vojáky prezenční služby, zpracovávají je v nepřátelském duchu, zatahují je do trestných a protispolečenských akcí.

Na rozdíl od minulých let v r.1988 stále markantněji se projevovaly tendence ke konsolidaci opozičních a nezávislých struk -

tur v SSSR s protisocialistickými organizacemi, které existují a působí v ostatních socialistických zemích. Například polská Solidarita se chystá koordinovat své akce s litevským hnutím SAJUDIS, které má záměr negativně působit na příslušníky armády pobaltských národností.

Za účelem morálně politického rozkladu příslušníků ozbrojených sil nepřátelské služby vyvíjejí svou rozkladnou činnost na bázi nacionalismu a klerikalismu.

Za této složité politické situace máme před sebou velmi důležitý úkol - učit sebe i podřízené správně politicky hodnotit konkrétní fakta a projevy, umění rozlišovat zákonné věci od nezákonných, pravdu od lži a zdravé od škodlivého. Musíme k tomu to úkolu využít moudrosti, trpělivosti a zkušenosti; musíme spolehlivě a trvale sledovat situaci ve vojskách, včas za pomoci operativních prostředků řešit to, co je spojeno s extremismem, antisovětismem, nacionalismem, bez ohledu pod jakými hesly by to bylo maskováno. Znát plány, úmysly a postupy těch, kteří z nepřátelství vyvíjejí svou činnost, kdo k této činnosti navádí lidi, kdo provokuje. Mnohem aktivněji než dosud postupovat proti vedoucím osobám těchto formací a brát je k odpovědnosti, jestliže jejich činnost škodí státu a ozbrojeným silám.

Za hlavní podmínku pro řešení těchto úkolů považujeme efektivní a cílevědomé využití a vybudování operativních pozic, zejména využití dobře připravené a prověřené agentury. Opatření VKR orientuje nejen na bedlivé sledování procesů probíhajících v armádě, ale i na to, co je neméně důležité, na odhalení zájmu protivníka o ně a případnou účast nepřátelských služeb na nich.

Řešení kontrarozvědných úkolů k předcházení trestným činům v ozbrojených silách SSSR a nebezpečným politicky škodlivým projevům je spojeno s prováděním preventivní činnosti. V podmínkách demokratizace a glasnosti jsou stále častěji přijímána opatření k prognózování případných negativních procesů, pečlivé rozebírání příčin a podmínek jejich vzniku mezi příslušníky, na to, aby tyto jevy nepřerostly v trestnou činnost. V rámci VKR jsme upustili od hodnocení preventivní činnosti podle formálních ukazate-

rušování socialistické zákonnosti bezpečnostmími orgány v 30-tých, 40-tých a na začátku 50-tých let. Považujeme za důležité upevňovat u agentury význam tajné spolupráce pro ochranu sovětského státu a jeho ozbrojených sil a jsme si vědomi toho, že v současné době budou orgány VKR mnohem více než jindy doplácet na špatnou přípravu agentury, na náhodné verbovky a na malou pozornost věnovanou otázkám stability agenturního aparátu.

Mnohem uvážlivěji nyní přistupujeme k budování agenturního aparátu mezi vojáky základní služby. Ale to neznamená, že podceňujeme jeho význam. Tak jako dříve jsme si vědomi, že agenturní práce v řadách této kategorie osob nesmí být přerušena. Tam, kde je to nutné a je třeba, musí existovat spolehlivá agentura, která bude aktivně pracovat.

Nově vzniklá operativní situace si vyžádala konkretizaci práce s agenturou v civilním přilehlém prostředí vojsk. Vycházíme při tom ze zvláštností a důležitosti obsluhovaných objektů, do jaké míry o ně nepřítel projevuje zájem, k charakteru kontaktů s civilními podniky a organizacemi, z konkrétní operativní situace. Ve městech a velkých vesnicích se využívá jak možností teritoriálních orgánů, tak rovněž agentury v armádě (včetně agentury z řad občanských pracovníků a rodinných příslušníků), která vzhledem k svému služebnímu zařazení je schopna řešit úkoly, které jsou postaveny před tento úsek. Zvláštní pozornost je věnována přilehlému civilnímu prostředí v sousedství velkých štábů, chráněných velitelských stanovišť, spojovacích uzlů, VVP a dalších objektů, jejichž obrana je obzvlášť důležitá a které by mohly být objekty diverze. S odvahou upouštíme od využití a budování agenturních prostředků v civilním přilehlém prostředí těch objektů, kde si to situace nevyžaduje.

V současné etapě je rovněž novým způsobem přistupováno k plnění úkolu poskytování pomoci velení a politickým orgánům při zvyšování bojové a mobilizační připravenosti ozbrojených sil.

Podle našeho názoru tato součinnost v současné době spočívá v plnění následujících úkolů :

- především je to zaměření řídícího a operativního sestavu na plánovité zabezpečení otázek spojených s bojovou a mobilizační přípravou ozbrojených sil SSSR, přechod na řešení zásadních otázek a problémů, t.j. těch, které mají vliv na bojeschopnost a oproštění se od řešení "maličkostí"

- zamezení proniknutí nepřátelské agentury a nepřátelských elementů do armády, organizování vyhledávání, předcházení a přerušení nepřátelské činnosti

- předcházení mimořádným událostem, řešení situací, které mohou přerůst v nebezpečné a další nežádoucí jevy a procesy škodlivé pro bojeschopnost (požáry, výbuchy, velké havárie atd.). Zvláštní pozornost je třeba věnovat práci s jadernými, radioaktivními, biologicky a chemicky aktivními látkami

- včasné odhalování vzniklých nebo vznikajících negativních jevů, skupin nebo jiných struktur, činnost kterých je v rozporu s politickými zájmy, morálním kodexem, danými normami a podkopává bojeschopnost vojsk a informování velitelských, politických a kádrových orgánů o těchto otázkách

- operativně reagovat na signály o jevech, které mohou mít negativní dopad na bojeschopnost vojsk, zejména v procesu výroby a zavádění nových zbraní, techniky a systémů bojového řízení vojsk, při organizování dozorčí a strážní služby a na dalších důležitých úsecích

- poskytovat pomoc politickým orgánům a vedení při zvyšování politické bdělosti příslušníků armády.

Včasné a objektivní informování velení o nejdůležitějších problémech vyvolává bezesporu z jeho strany kladné hodnocení naší práce. Tak například zcela nedávno vedení III.HS obdrželo oficiální dopis od náčelníka hlavního štábu raketových vojsk,

ve kterém děkuje orgánům VKR za poskytování trvalé pomoci při udržování vysoké bojové připravenosti jednotek a oddílů raketových vojsk, při řešení bojových úkolů, při předcházení mimořádným událostem ve vojskách, odhalování a odstranění určitých nedostatků, které mají vliv na přípravu a bojovou činnost raketových vojsk.

Soudruzi,

od minulé mnohostranné schůzky uplynulo téměř 20 let. Je to doba dostatečně dlouhá k tomu, abychom mohli posoudit, zda přijatá opatření a doporučení na zvýšení účinnosti kontrarozvědné práce byla dostatečně účinná. Tato doporučení v mnoha otázkách pomohla zlepšit činnost sovětských orgánů VKR a doufáme, že i bratrských VKR v boji s podvratnou činností nepřátelských služeb. Opatření přijímaná společně s přáteli, výměna informací a zkušeností, nám umožnily hlouběji analyzovat vlastní činnost, zvýšit efektivnost bezpečnostních opatření, operativněji odhalovat a reagovat na změny ve formách a metodách nepřátelské činnosti speciálních služeb imperialistic - kých států.

Život jde však kupředu. Proto se na naší dnešní schůzce musíme snažit najít efektivnější cesty pro zlepšení naší mnohostranné spolupráce a vzájemné součinnosti v boji s rozvědně podvratnou činností nepřítele. Chtěl bych se pozastavit u našeho stanoviska na organizaci společné práce v podmínkách současné mezinárodní vojenskopolitické situace, stávajících organizačních a dalších změn v národních armádách a Spojených oz - brojených silách Varšavské smlouvy.

Jak je vám známo, podle rozhodnutí politického konzultativního výboru se postupně realizuje program vybavení armád nejnovější vojenskou technikou a zbraněmi. V současné době Technický výbor Spojených ozbrojených sil společně s MNO zemí VS rozpracovávají Program dozbrojení a rozvoje vojenské tech - niky pro naše armády na léta do r. 2000. Tento program má být dopracován v průběhu t.r.

Hlavní záměry Programu spočívají v tom, že spojené ozbrojené síly budou vyzbrojeny kvalitní výzbrojí a technikou. Zvlášt - ní pozornost je věnována výrobě raket a nábojů k novým typům výzbroje. V rámci společných výzkumů a rozpracování výzbroje hlavní pozornost bude věnována výrobě nejnovějších prostředků prů - zkumu, protitankovou a protivzdušnou obranu, radioelektronický boj a řízení.

Výborem ministrů obrany byla projednána celá řada dalších opatření týkajících se rozvoje a posílení národních armád a Spojených ozbrojených sil. Pro nadcházejících 5 let se přede - vším předpokládá kvalitativní zlepšení vojskové struktury, zvýšení mobilizační připravenosti a úrovně připravenosti jednotlivých druhů vojsk, včetně speciálních vojsk, zdokonalení jejich organizačně systemizační struktury.

Ve Spojených ozbrojených silách jsou řešeny úkoly spojené s vytvořením automatizovaného systému bojového řízení vojsk a zbraní.

Přípravu území spojeneckých zemí v operativním smyslu je podle plánu třeba maximálně uzpůsobit vedení obranných operací, to vyžaduje zdokonalení systému základen letectva a ná - mořnictva, dodatečného vybavení ochranných úkrytů, technické zdokonalení maskování dopravních komunikací.

V operativní přípravě orgánů řízení a vojsk i nadále zůstává nejdůležitějším úkolem osvojení si způsobů odražení nenadálého napadení ze strany nepřítele, hluboká znalost a praktické osvojení si nových otázek válečného umění, vycházeje při tom z obranného charakteru vojenské doktríny a zachování přijatých opatření k důvěře a bezpečnosti.

V národních a spojených ozbrojených silách více pozornosti bude věnováno morálně psychologické přípravě a výchově mužstva v duchu socialistického internacionalismu a vlastenectví.

To jsou soudruzi odpovědná opatření politického a vojenského velení bratrských socialistických zemí na úseku vojenskopolitickém a vojenskotechnickém. V dnešní mezinárodní situaci tato

opatření vyvolávají velký špionážní zájem našeho potenciálního nepřítele. Na orgány vojenské kontrarozvědky bratrských zemí čeká velká práce na úseku zdokonalení spolupráce a vzájemné součinnosti nezbytné k tomu, aby byly schopny uchránit naše ozbrojené síly před jakýmikoliv pokusy speciálních nepřátel - ských služeb, zabezpečit uchování státního a vojenského tajemství. Podle našeho názoru hlavním obsahem spolupráce III.HS VSB SSSR s orgány kontrarozvědek bratrských zemí v podmínkách přestavby musí být zvýšení účinnosti společného boje se špionáží nebo jinou podvratnou činností nepřítele. Tento úkol musíme řešit za zcela nové situace, v podmínkách bouřlivého rozvoje styků příslušníků armády soc. zemí se zástupci kapitalistických států.

Další rozvoj, rozšíření a prohloubení spolupráce vojenských kontrarozvědek v těchto podmínkách, jak se nám jeví, musí vyplývat ze společného úsilí k zajištění vysoce efektivního řešení rozvědných a kontrarozvědných úkolů týkajících se speciálních služeb hlavního protivníka, zdokonalením taktiky společného bo - je s agenturními akcemi nepřítele, který používá nové formy a metody své činnosti. Naše společná činnost musí vycházet z pro - gramů budování národních a spojených ozbrojených sil a zohledňovat praktická opatření ze strany velení při realizaci současné vojenské doktríny. Tato otázka se týká společných, dobře zkoor - dinovaných opatření při rozpracování vojensko-špionážních, diverzních a jiných speciálních nepřátelských služeb na konkrétních a reálných válčištích. Je nutné proniknout do jejich kádrů a agenturní sítě, rozehrát a vést perspektivní zpravodajské hry.

Podle našeho názoru existuje na tomto úseku činnosti ještě mnoho nevyužitých rezerv. Za účelem zlepšení organizace této činnosti by bylo bezesporu potřebné, vycházeje ze získaných informací o konkrétním nepříteli a našich možnostech, určit speciální služby, které budou společné pro všechny socialistické země, a dále konkrétní objekty agenturního pronikání pro každou z našich zemí a organizovat ve vztahu k nim koordinovanou a účinnou činnost. Při takovémto postupu bychom lépe znali operativní po-

třeby jeden druhého ve vztahu ke konkrétním rozvědným službám a objektům nepřítele, mnohem operativněji bychom si mohli vyměňovat informace o speciálních službách nepřítele, jejich pracovnících, agentuře, rozvědných zájmech, formách a metodách podvratné činnosti, nových spojovacích prostředcích atd.

Vojenské kontrarozvědky bratrských zemí mají již určité dobré zkušenosti ze společného vedení zpravodajských her s nepřátelskými službami. To se zejména týká ZO VSB SSSR při skupinách vojsk a bezpečnostních orgánů MLR, PLR, ČSSR a dalších. Poslední dobou se jeví jako nezbytné přijímat k těmto hrám opatření na úrovni centrálních aparátů VKR. Nedávno jsme společně s čs. přáteli přijali příslušné rozhodnutí o vedení zpravodajské hry, která se týká zájmů ČSLA i ozbrojených sil SSSR.

Zřejmě budeme muset aktivněji a odvážněji jít touto cestou. Nepřátelské speciální služby se snaží využít současných mezinárodních a vnitřních procesů nejen k shromažďování informací o našich národních a spojených ozbrojených silách, ale současně si je i prověřují. Abychom mohli úspěšně přijímat protiopatření vůči této činnosti, měli bychom všichni společně popřemýšlet o způsobu zdokonalení přípravy a vedení zpravodajských her. Podstata našeho stanoviska spočívá v následujícím: soustředit úsilí na zvýšení kvality, efektivnosti a účelnosti každé zpravodajské hry, významně snížit jejich počet; pečlivě vymezit rozvědné, kontrarozvědné a politické aspekty a cíle každé jednotlivé zpravodajské hry; organizovat její správné informační zajištění, odpovídající reálným možnostem využívaných agentů, tak, aby nedošlo k jejich provalu a nebyly ohroženy zájmy spojené se zajištěním ochrany vojenského tajemství; vždy musí před využitím ve zpravodajské hře být dán souhlas VKR té země, jejíž ozbrojených sil se informace týká; musí být zavedena centrální evidence informací uvolněných a předaných nepřátelským službám. Zřejmě by bylo zapotřebí společně propracovat i otázku dezinformačních a účelových materiálů, používaných v rámci ZH v zájmu bezpečnosti spojených ozbrojených sil.

Domníváme se, že na daném úseku boje s nepřítelem, bude třeba zvýšit úlohu představitelů VKR při orgánech Státní bezpečnosti, aby tito kompetentně a včas řešili vzniklé problé - my a předkládali v našem společném zájmu návrhy na využití vzniklé operativní situace.

Podle našeho názoru je pro další rozvoj spolupráce potřebné přijmout nová společná opatření ke zvýšení spolehlivé kontrarozvědné ochrany státního a vojenského tajemství, spojeného s důležitými aspekty a plány vojenskopolitické spolupráce zemí socialistického společenství, kvalitativním zdokonalením a přezbrojením národních a spojených ozbrojených sil a při podpoře jejich bojové a mobilizační přípravy.

S přihlédnutím k tomu, že Program dozbrojení a rozvoje vojenské techniky bude hlavním dokumentem dlouhodobé vojensko-technické spolupráce, bude účelné na řádnou poradu (nebo v jiné lhůtě, která bude přijata) rozpracovat, schválit a přijmout společný dokument k jeho kontrarozvědnému zajištění.

V současné době se všestranně rozšiřuje bojová spolupráce a součinnost národních armád v rámci organizace Varšavské smlouvy. To se odráží ve společném rozpracování plánů vedení obran - ných operací, plánů provádění cvičení a manévrů, rozpracování příslušných součinnostních cvičných a bojových úkolů atd.

V této situaci je postavena na vyšší úroveň oboustranná odpovědnost kontrarozvědných součástí při zabezpečení spolehlivé operativní ochrany plánů a záměrů velení, zajišťující, že k ne - příteli neproniknou důležité informace o operativně mobilizačních otázkách, o přípravě spojeneckých vojsk.

V zájmu řešení tohoto úkolu by bylo potřebné zlepšit schvalování našich postupů. Je nezbytné pomocí spolehlivých, kompe - tentních pramenů v národních MNO a štábech, vymezit konkrétní problematiku a informace, které je třeba z hlediska kontraroz - vědky chránit, vzájemně si vyměňovat příslušné informace o těchto otázkách a zpracovat společný postup.

S cílem provádění všestranného operativního rozboru slouží-
cího k odhalení nepřátelských akcí a přijetí opatření k pátrání
po jeho agentuře, bylo by účelné si vzájemně vyměňovat informa -
ce o krádežích a ztrátách přísně tajných a tajných dokumentů,
obsahujících údaje o činnosti spojeného velení a ztrátách nové
bojové techniky a zbraní.

Jak je patrno, je na dobré úrovni součinnost mezi našimi
kontrarozvědkami při kontrarozvědném zajištění cvičení. Jako
přínos se ukázala praxe vytvářet společné operativní skupiny
pro řízení kontrarozvědné práce v průběhu těchto cvičení. Situa-
ce, za které se provádějí společná cvičení, jakož i situace spo-
jená s jeho přípravou, úkoly a konečnými cíli, se podstatně mění.
Systém kontrarozvědného zajištění cvičení vojsk (námořnictva),
zejména za přítomnosti inspektorů a pozorovatelů, vyžaduje zle-
pšení - zdokonalení. Například dost nedoceňujeme nárůst agentur-
ní činnosti nepřítele v době přípravy a průběhu cvičení, kdy jsou
prováděna rozsáhlá opatření po linii velení, i když nepřítel o ty-
to akce projevuje zcela evidentní zájem. Ne vždy se potřebným
způsobem zabýváme otázkami spojenými s ukázkami objektů a činnos-
ti vojsk inspektorům a pozorovatelům. Jsou rozdílná stanoviska
k rozpracování důstojníků zemí NATO, kteří se cvičení zúčastní
i znemožňování jejich rozvědné činnosti.

Nyní, podle našeho názoru existují reálné možnosti rozpra -
covávat a přijímat společná opatření k odhalení a zneškodnění
akcí nejaktivnějších rozvědčíků a agentů speciálních služeb
z řad cizinců cestou jejich kompromitace nebo přistižení při
činu při provádění akcí špionážního charakteru. Rovněž se ztotož-
ňujeme s názorem maďarských přátel, že je třeba propracovat otáz-
ku jak zlepšit společné operativní využití pozorovatelů a inspek-
torů z našich zemí, kteří jsou vysíláni na cvičení západních ar -
mád v souladu se Stockholmskou dohodou. Spojení sil by nám umož -
nilo s mnohem větším úspěchem odhalovat pracovníky a agenty spe -
ciálních služeb nepřítele a rozpracovávat je, poznávat kontraroz-
vědný režim v místech pobytu, provádět podstavy našich pramenů
protivníkovi a řešit další otázky společného operativního zájmu.

Chtěl bych se ještě pozastavit u otázek mobilizační přípravy orgánů VKR našich zemí pro řešení úkolů v případě napadení ze strany nepřítele. Je třeba počítat s tím, že špionážně podvratná činnost západních speciálních služeb, zaměřená proti národním a spojeným ozbrojeným silám se v tomto období několikanásobně zvýší. Musíme počítat s hromadným vysíláním agentury a diverzně rozvědných skupin s ideologickým nátlakem po všech kanálech. Operativní situace se stane velmi složitou a bude třeba přistoupit ke změně a zesílení agenturně operativní práce orgánů VKR. Úspěch akcí, prováděných v tomto specifickém období nebo za války, bude v mnohém závislý na včasné a dobré přípravě a součinnosti všech orgánů VKR bratrských zemí ještě v době míru.

Tato příprava musí, podle našeho názoru, zahrnovat :

- zdokonalení mechanismu zmobilizování orgánů VKR podle reálných mobilizačních plánů, pečlivou přípravu kádrového sestavu a záloh VKR pro práci ve válečných podmínkách

- včasné rozpracování komplexu společných opatření ke kontrarozvědnému zajištění přechodu vojsk a námořních sil z mírového na válečný stav v souladu s opatřeními vydanými velením pro počáteční období války.

Při obranných operacích spojeneckých vojsk se stanou aktuální a zvýší se význam společných opatření vojenských kontrarozvědek v boji s diverzní činností nepřítele.

Na základě poznatků, které máme k dispozici, na začátku bojových akcí armády NATO na Hlavním evropském válčišti mohou disponovat více jak 600 diverzně rozvědnými skupinami vojsk speciálního určení, velkým počtem (kolem 1150) rozvědných skupin vojskové rozvědky, které podle zámyslu nepřítele, musejí zajistit rozvědku a provést diverzní akce proti 2610 objektům v prostoru rozmístění našich spojeneckých vojsk. Musíme vycházet z toho, že vysazení diverzně rozvědných skupin může být provedeno už v době ohrožení.

Za těchto podmínek se musíme již v mírovém období zabývat otázkou spolehlivé operativní ochrany objektů, které jsou vhodné k provedení případné diverze. To vyžaduje zesílit agenturní pozice v jejich okolí, upevnit součinnost s místními (teritoriálními) orgány StB a vojenským velením a prakticky rozpracovat protidiverzní opatření.

K ochraně celé řady objektů bude třeba přijmout naše společná nebo dvoustranná opatření. Bude rovněž nutné zpracovat koncepčně postup orgánů VKR při organizování zafrontové činnosti v období ohrožení. Podle našeho názoru by společná vojsková cvičení spojených ozbrojených sil měla být využita k procvičení praktických prvků a otázek organizace zafrontové činnosti orgánů VKR. Možná, že by stálo za to, zvážit účelnost zpracování dvoustranných plánů společných zafrontových opatření. Při tom bezesporu musíme brát na zřetel možnosti té nebo oné VKR k výběru vlastních přístupů k řešení této otázky.

V zájmu mobilizační pohotovosti bychom měli perspektivně na pracovní úrovni projednat otázky šifrového spojení mezi orgány VKR spojených vojsk na válečné období (úroveň organizace spojení; jazyk, ve kterém bude vedeno šifrové spojení; šifrovací prostředky /základní a rezervní/; kanály pro předávání zašifrovaných informací; úroveň organizace šifrového spojení v době míru a možnosti využití za účelem praktického procvičení všech otázek).

Když mluvíme o důležitosti přípravy orgánů VKR k řešení úkolů v bojových podmínkách, chtěli bychom se s vámi podělit o naše zkušenosti, které jsme získali v Afghánistánu.

Na organizaci kontrarozvědné práce měla velký vliv rychle se měnící situace, zvláště složité podmínky pro práci, místní specifika a často i zcela atypické taktické způsoby použití vojsk. Jednou ze zvláštností byla pravidelná a početně významná obměna tajného agenturního aparátu (nejméně dvakrát ročně téměř 50 %). Zajištění jeho akceschopnosti vyžadovalo mít k dispozici a neustále početně doplňovat speciální rezervu agentury.

Agenturní aparát bylo třeba neustále doplňovat především mezi vojáky základní služby. Tato situace si vyžádala zjednodušení způsobu verbovek a administrativy s tím spojené. Vojenská situace vyžadovala od náčelníků ZO KGB, aby se aktivně osobně zúčastnili v agenturním procesu a jejich práce byla příkladná. Měli obrovskou odpovědnost za včasné a kvalitní zapracování nových operativních pracovníků ve složité situaci. Značně se zvýšily požadavky na operativnost realizace získaných agenturních a dalších operativních informací.

Čas a zkušenost potvrdily [illegible] napojení agentury a důvěrníků na rezidenty, což v podmínkách velkého počtu agenturního aparátu, jeho značné rozptýlenosti ve značném počtu malých součástí, na strážních stanovištích a odloučených jednotkách, umožnilo účinně řídit agenturní proces. Uplatnil se diferencovaný přístup k rezidenturám. Rezidentury byly vytvořeny z agentů na stupni prapor-divize a v nižších rozvědných složkách. Rezidentury, které řídily důvěrníky, byly vytvořeny v bojových útvarech na stupni rota-baterie.

Druhořadá nebyla ani otázka místa, kde se nacházel operativní pracovník. V případě, že se vojenské jednotky zúčastnily bojových akcí,byl operativní pracovník přítomen zpravidla na velitelském stanovišti praporu nebo pluku, kam se soustřeďovaly veškeré informace o průběhu bojů, akcích nepřítele a našich jednotek.

Přímá účast operativního pracovníka v bojích, útocích nebo při prosévání terénu není zpravidla nutná. Nevyhnutelná byla pouze v případech, kdy měly být zadrženy osoby nebo získány předměty a dokumenty představující operativní zájem.V této době musel být operativní pracovník psychicky připraven převzít velení jednotky pro případ smrti nebo těžkého zranění velitele a řídit boj jednotky.

Afghánské zkušenosti z kontrarozvědného zabezpečení bojových operací vojsk ukázaly současně účelnost vytvoření operativních skupin, složených z náčelníka (nebo zástupce) ZO KGB svazku (nebo formace), operativního pracovníka, překladatele a příslušníka místních orgánů StB k provádění filtrace zajatců s cílem odhalit v jejich řadách rozvědčíky a agenty speciálních slu-

- směřovat činnost k další demokratizaci při určování orgánu VKR - jako koordinátora opatření vypývajících z plnění operativních úkolů a operací. Mít při tom na zřeteli, že tuto funkci, zpravidla musí plnit orgán, který má pro každý konkrétní případ největší možnosti;

- prakticky realizovat součinnost a výměnu zkušeností a pravidelné styky mezi představiteli útvarů VKR, kteří řídí kontrarozvědnou práci ve štábech národních ozbrojených sil a štábu Spojených ozbrojených sil;

- zavedení a rozvíjení kontaktů na dvoustranném základě mezi součástmi VKR zemí socialistického společenství, které řídí operativní činnost v útvarech ozbrojených sil zajišťujících ochranu SH;

- zavést vzájemnou výměnu poznatků, získaných orgány VKR socialistických států o stavu ochrany utajovaných údajů; o poskytování pomoci velení při zajišťování bojové přípravy a bojeschopnosti vojsk (námořnictva); o předpokladech vzniku nebezpečných událostí, o nichž by mělo být informováno příslušné národní vedení, vrchní velení nebo štáb Spojených ozbrojených sil.

Dovolte, abych se dotkl některých otázek týkajících se společných porad. Naše dlouholetá spolupráce je založena na jednotné marx-leninské ideologii bratrských komunistických a dělnických stran, na společných zájmech při ochraně socialistických vymožeností a národní nezávislosti bratrských zemí před útoky imperialistických států.

A pochopitelně máme mnoho společného, cenného a zajímavého, o čemž bychom mohli společně jednat, přijímat rozhodnutí a realizovat v praxi. V souvislosti s tím navrhujeme mnohostranné porady náčelníků VKR zemí socialistického společenství organizovat jednou za 3-4 roky, postupně v každé jednotlivé zemi a mimořádná zasedení - z iniciativy jedné ze zúčastněných zemí, když

s tím bude souhlasit většina náčelníků VKR zúčastněných na tomto shromáždění. Mimořádná zasedání organizovat (pořádat) v zemi, která je iniciátorem svolání porady.

Přípravné práce, spojené se řádnou mnohostrannou poradou organizuje orgán VKR přijímající země. Jím je zpracován a rozeslán k vyjádření a odsouhlasení všech zúčastněných zemí návrh společných dokumentů, které mají být projednávány. Své návrhy a připomínky k návrhům dokumentů sdělí každý orgán VKR organizátorovi porady. Ke konečnému zpracování návrhu dokumentů z porady je vytvořena pracovní skupina.

Vzhledem k mezinárodním smlouvám, týkajícím se upevnění obranyschopnosti organizace VS a řídícím dokumentům o Spojených ozbrojených silách určujících jejich úlohy v mírové a válečné době, složitosti a dynamičnosti vzniklých kontrarozvědných úkolů, nezbytnosti včasné koordinace společných záměrů kontrarozvědného zajištění opatření vojenského velení našich zemí, považujeme za účelné projednat na naší poradě otázku účelnosti vytvoření nesystemizovaného poradního orgánu z představitelů VKR bratrských zemí. Podle našeho názoru by bylo možné vytvořit dočasnou pracovní skupinu, která by měla za úkol připravit :

a/ statut nesystematizovaného poradního orgánu

b/ zásady společné činnosti orgánů VKR členských zemí VS pro válečné období

c/ dokument, který bude vymezovat způsob součinnosti představitelů spojeneckých orgánů VKR při zajištění bezpečnosti národních armád, které jsou součástí Spojených ozbrojených sil, společných cvičení a dalších opatření spojeného velení v mírových podmínkách

d/ principy součinnosti a společná opatření orgánů VKR socialistických zemí při ochraně nejdůležitějších aspektů vojenské spolupráce členských zemí VS.

Návrhy výše uvedených dokumentů by pracovní skupina mohla předložit náčelníkům spojeneckých VKR ke schválení ve 2. - 3. čtvrtletí 1991 a tyto materiály by byly projednány na příští řádné mnohostranné poradě.

Soudruzi,

máme co do činění se silným, nebezpečným a dobře organizovaným nepřítelem. Současná situace vyvolává nutnost, abychom proti němu použili nejen naše čekistické umění a bdělost, ale dosáhli i vysokého stupně koordinovanosti práce všech bratských VKR.

Dovolte, abych vyjádřil přesvědčení, že naše porada bude novým krokem k prohloubení mnohostranné spolupráce a zvýšení efektivnosti práce každé vojenské kontrarozvědky, která se jednání zúčastňuje. Závěrem mi dovolte z pověření sovětských vojenských kontrarozvědčíků ujistit vás, naše bratry ve zbrani, že obětujeme všechny své síly pro splnění naší internacionální povinnosti a v jednotě s našimi bojovými přáteli - pracovníky VKR zemí socialistického společenství - zajistíme bezpečnost našich národních a Spojených ozbrojených sil před útoky imperialistických rozvědek a rozvratných center nepřítele.

Děkuji vám za pozornost.

K čj. SKR 0013/208-53/89 Příloha čís. 2

Z Á V Ě R E Č N Ý D O K U M E N T

z porady vedoucích představitelů vojenských kontrarozvědek socialistických států

Vedoucí představitelé VKR MV BLR, MV MLR, MStB NDR, Revolučních ozbrojených sil republiky Kuba, Ministerstva Veřejné bezpečnosti MoLR, Ministerstva národní obrany PLR, Výboru pro Státní bezpečnost SSSR a FMV ČSSR uskutečnili ve dnech 28. - 30. března 1989 v Moskvě společnou poradu.

Na poradě byly projednány otázky stavu spolupráce bratrských vojenských kontrarozvědek a získané zkušenosti z boje proti rozvědné a podvratné činnosti speciálních služeb imperialistických států, zaměřené proti ozbrojeným silám zemí socialistického společenství. Bylo konstatováno, že činnost vojenských kontrarozvědek socialistických zemí probíhá nyní ve změněné vojenskopolitické a státobezpečnostní situaci.

Důsledné mírové iniciativy všech socialistických zemí mají rozhodující vliv na ozdravení politické situace ve světě. Byla podepsána a je plněna sovětsko-americká Smlouva o likvidaci raket středního a krátkého doletu. Jsou realizovány úkoly, vyplývající z dokumentu Stockholmské konference o opatřeních k posílení důvěry, bezpečnosti a odzbrojení v Evropě a ze Závěrečného dokumentu Vídeňské konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě. Bratrské země učinily další závažné kroky v oblasti vojenského odzbrojení : byla přijata vojenská doktrína členských států Varšavské smlouvy, jež má přísně obranný cha-

rakter, a bylo vyhlášeno značné jednostranné snížení svých ozbrojených sil. Tyto a další iniciativy socialistických států, včetně iniciativ zaměřených na zastavení regionálních konfliktů v různých částech světa, napomáhají vytvářet nové přístupy k řešení klíčových problémů mezinárodní spolupráce.

Avšak agresivní kruhy imperialistických států pokračují v kladení aktivního odporu snahám socialistických zemí směřují - cích k oslabení mezinárodního napětí a pokoušejí se vnést rozkol mezi země socialistického společenství.

Významnou roli v tomto směru hrají speciální služby USA a jejich partnerů z NATO, které ve své rozvědné a protisocialistické činnosti věnují prvořadou pozornost ozbrojeným silám socialistických zemí. Podvratné akce proti ozbrojeným silám so - cialistických zemí protivník považuje za jeden ze základních směrů boje se socialismem. Tato činnost západních speciálních služeb má koordinovaný a aktivní charakter.

Na poradě delegací byly učiněny závěry o tom, že v boji s intrikami nepřátelských speciálních služeb neustále sílí spo - lupráce bratrských vojenských kontrarozvědek. Její obsah určují nejen společné úkoly, týkající se zabezpečení spolehlivé ochrany ozbrojených sil před rozvědnou činností a akcemi ideo - logické diverze protivníka, ale též zvláštnosti vnitřní a zahraniční politiky každé ze socialistických zemí.

Zároveň s tím aktivizace koordinované rozvědné a podvratné činnosti proti ozbrojeným silám socialistických států ze strany protivníka staví do popředí nutnost dalšího prohloubení spolupráce jejich vojenských kontrarozvědek.

Vedoucí představitelé vojenských kontrarozvědek, vycházeje z kompetence orgánů, které řídí, se dohodli na tomto :

- zvyšovat společné úsilí při spolehlivé státobezpečnostní ochraně hlavních plánů a programů vojenské spolupráce socialistických zemí a zdokonalování organizace kontrarozvědného zabezpečení důležitých společných opatření v ozbrojených silách na posílení jejich vysoké bojové a mobilizační pohotovosti před agenturní a jinou rozvědkou;

- rozšiřovat spolupráci, včetně dvoustranné, mezi bratrskými vojenskými kontrarozvědkami, které provádějí operativní ochranu příslušníků pohraničních vojsk (sil);
- upravit na základě reciprocity výměnu zkušeností z kontrarozvědné činnosti a výměnu poznatků získaných vojenskými kontrarozvědkami z problematiky, která je předmětem jejich společného operativního zájmu (o podvratných plánech proti ozbrojeným silám, snahách a o úrovni informovanosti nepřátelských speciálních služeb, o jejich kádrových pracovnících a agentuře, o rozvědných a diverzních útvarech, o automatických zařízeních technické rozvědky, dalších silách a prostředcích, na které se protivník specializuje a které používá vůči bratrským ozbrojeným silám);
- neseznamovat protivníka v procesu operat. opatření s informacemi o ozbrojených silách jiné socialistické země bez předběžné koordinace charakteru a rozsahu těchto informací s vojenskou kontrarozvědkou dané země.

Se zřetelem na vzrůstající otevřenost a prohlubování vzájemných vztahů mezi bratrskými stranami, státy a jejich ozbrojenými silami, vedoucí představitelé bratrských vojenských kontrarozvědek :

- budou praktikovat v zájmu řešení konkrétních operativních úkolů a výměny zkušeností pravidelné konzultace a pracovní setkání mezi zástupci vojenských bratrských kontrarozvědek na různých úrovních, včetně jejich orgánů (útvarů), provádějících kontrarozvědnou činnost ve štábech národních ozbrojených sil a ve štábu Spojených ozbrojených sil;
- dodatečně upřesní za pomoci spolehlivých kompetentních zdrojů v ministerstvech národní obrany, Generálních (hlavních) štábech a ve štábu Spojených ozbrojených sil konkrétní problematiku, vyžadující operativní ochranu ze strany bratrských vojenských kontrarozvědek na vícestranném nebo dvoustranném základě, vymění si odpovídající poznatky k těmto otázkám a stanoví společné akce k zabezpečení ochrany utaj. skutečností;

- upraví na základě reciprocity mezi zainteresovanými vojenskými kontrarozvědkami výměnu informací, které byly získány v průběhu operativní činnosti, a které se týkají závažných nedostatků v režimu utajení a bojové pohotovosti vojsk (sil) a rovněž o předpokladech nebezpečných událostí, o kterých je účelné informovat velení ozbrojených sil odpovídající socialistické země za účelem přijetí nezbytných opatření;
- prozkoumají otázku a v rámci pracovních jednání si vymění názory o účelnosti provádění společných prognóz a dlouhodobých výzkumů za účelem zabezpečení včasného výběru priorit a odpovídajících forem mnohostranné spolupráce vojenských kontrarozvědek socialistických zemí;
- za pomoci odborníků informačních oddělení prostudují otázku možnosti využívání automatizovaného systému sjednocené evidence poznatků o nepříteli (SSEP) k soustřeďování informací, předaných nebo určených protivníkovi v průběhu společných operativních opatření.

Vedoucí představitelé vojenských kontrarozvědek členských států Varšavské smlouvy, vycházejíce z mezivládních dohod, z "Programu rozvoje výzbroje ... na období do r. 2000" a z hlavních dokumentů o orgánech Spojených ozbrojených sil pro období míru a války, dospěli k závěru o nutnosti rozpracovat a zkoordinovat mezi sebou do konce r. 1991 <u>návrhy</u> týkající se :

- způsobu přípravy a co nejpřijatelnějšího obsahu společných kontrarozvědných opatření k ochraně důležitých aspektů spolupráce mezi ozbrojenými silami v rámci Varšavské smlouvy před nepřátelskými rozvědkami;
- zásad společné činnosti vojenských kontrarozvědek na období války (součinnost a koordinace v operativní činnosti, organizace šifrového spojení mezi součinnostními orgány v procesu kontrarozvědného zabezpečení obranných operací a jiných bojových akcí spojeneckých vojsk (sil);

- návrhu dokumentu, vymezujícího formy součinnosti představitelů vojenských kontrarozvědek při zajišťování bezpečnosti národních armád (sil) a útvarů začleněných do Spojených ozbrojených sil, společných cvičení a dalších opatření spojeného velení v době míru.

Vedoucí představitelé vojenských kontrarozvědek po vzájemném projednání svých návrhů stanoví způsob přípravy projektů společných dokumentů k těmto třem problémům.

Delegace vojenských kontrarozvědek zemí socialistického společenství považují za účelné provádět společné porady jejich vedoucích představitelů jednou za dva nebo tři roky postupně v každé zemi. Porada je základním kolektivním doporučujícím orgánem, který projednává principiální otázky mnohostranné spolupráce bratrských vojenských kontrarozvědek. Jejich vedoucí představitelé na každé řádné společné poradě informují účastníky o průběhu a zkušenostech při plnění doporučení, která byla dohodnuta na předchozí poradě. Přípravné práce k uskutečnění řádné společné porady organizuje vojenská kontrarozvědka hostitelské země. Vojenské kontrarozvědky - účastnici této porady, posoudí otázky o účelnosti stanovit koordinátora činnosti při realizaci doporučení společné porady a o zřízení stále činné nesystemizované skupiny ze zástupců zúčastněných stran, která by plnila funkci spec. orgánu pro období mezi společnými poradami. Podle výsledků posouzení těchto dvou otázek přijmou vedoucí představitelé vojenských kontrarozvědek rozhodnutí na pracovní úrovni.

Další společná porada představitelů vojenských kontrarozvědek se po dohodě stran uskuteční v r. 1992 v Sofii.

Mimořádné společné porady mohou být uskutečněny z iniciativy jednoho orgánu a se souhlasem většiny představitelů vojenských kontrarozvědek - účastníků této porady. Mimořádná porada se uskuteční v zemi, jejíž vojenská kontrarozvědka je iniciátorem svolání.

Tento Závěrečný dokument je považován za platný po jeho schválení k tomu zmocněnými funkcionáři jednotlivých stran a po vyrozumění představitelů zúčastněných vojenských kontrarozvědek náčelníkem vojenské kontrarozvědky Výboru pro státní bezpečnost SSSR.

Za vojenské kontrarozvědky :

MV BLR	S. SOTIROV v.r.
MV MLR	F. STRENYI v.r.
MStB NDR	M. DITZE v.r.
ROS republiky Kuba	K. GONDIN v.r.
MVB MoLR	Š. JANSANŽAV v.r.
MNO PLR	E. BULA v.r.
VSB SSSR	V. SERGEJEV v.r.
FMV ČSSR	P. VRLÍK v.r.

30. března 1989 Moskva

archiv bezpečnostních složek

Čj.: SKR - 0013/208 - 31/89

Příloha čís. 3

V Y S T O U P E N Í

náčelníka hlavní správy VKR ČSSR genmjr.Ing. Pavola VRLÍKA
na poradě vedoucích představitelů VKR socialistických zemí
konané v Moskvě ve dnech 27. - 31.3.1989

archiv bezpečnostních složek

Počet listů: 15

I. Úvod

Současný vývoj vojenskopolitické situace ve světě je příznivě ovlivňován uvolňováním v mezinárodních vztazích, které je výsledkem především důsledné mírové politiky Sovětského svazu a ostatních zemí socialistického společenství. K nejvýznamnějším událostem v procesu uvolňování patří uzavření dohody mezi SSSR a USA o likvidaci raket středního a kratšího doletu, přijetí Stockholmské smlouvy, pařížské jednání o zákazu chemických zbraní a přijetí Vídeňské dohody.

Přes celkově příznivý politický vývoj v mezinárodních vztazích však tento proces nedosáhl ještě takového stupně, abychom ho mohli považovat za nezvratný. USA a členské státy NATO se dosud nevzdaly myšlenky na vojenskou porážku zemí socialistického společenství a pokračují v přípravách na vojenský konflikt. Již nyní si USA vytvářejí, v rámci celého komplexu kompenzačních opatření, technické a technologické předpoklady pro vedení jaderné války. Od počátku tohoto roku jsou na různých místech ve světě budována operační střediska řízení použití prostředků jaderného napadení.

Je zřejmé, že základní doktrinální principy strategické koncepce USA se nezměnily.

K dosažení politických a vojenských cílů je ze strany USA a jeho spojenců v NATO přikládán značný význam speciálním službám. Ve studii o možné úloze výzvědné činnosti v zahraniční politice USA v 90.letech, zpracované v r. 1988 skupinou amerických expertů, je konstatováno, že pokud nová vláda USA chce v 90.letech dosáhnout cílů své zahraniční politiky, musí v daleko větší míře než dosud aktivizovat činnost svých speciálních služeb. Bylo doporučeno, aby se tzv. tajné operace, formou finanční, politické a vojenské pomoci režimům nebo skupinám prosazujícím cíle a zájmy USA, staly znovu legitimním nástrojem zahraniční politi -

ky USA. Bylo upozorněno na nutnost efektivního zavádění a využívání nových prostředků a zdrojů zpravodajských informací, neboť efektivnost stávajících klesá. Dále bylo doporučeno upustit od tradičních praktik , t.j. zasazovat kádrové orgány rozvědky pod oficiálním krytím pracovníků ZÚ USA, vzhledem k jejich často nedostatečným odborným znalostem. Bylo navrženo v budoucnu více využívat ke zpravodajské činnosti vědců a dalších vysoce kvalifikovaných osob, a to i bez diplomatického krytí a za cenu zvýšeného rizika jejich odhalení.

Nové přístupy v rozvědné činnosti proti socialistickým zemím lze taktéž předpokládat u rozvědky z legálních pozic za využití zastupitelských úřadů ve státech akreditace, rozšiřujících se možností vzájemných styků v rámci turistiky, ale i dalších možností vyplývajících z přijatých mezinárodních dohod.

Z uvedeného lze odvodit, že v důsledku vedoucího postavení USA při koordinaci činnosti rozvědek NATO dojde v návaznosti na aktivizaci amerických speciálních služeb i ke zvýšení aktivity rozvědek ostatních států aliance.

II. Předpokládané tendence vývoje ovlivňující operativní situaci

Určujícím a rozhodujícím činitelem pro vývoj operativní situace v ozbrojených silách ČSSR a tím i pro plnění úkolů VKR budou základní směry a tendence vývoje v oblasti politické, vojenské a bezpečnostní a to jak v naší zemi, tak v celém světě, zvláště však v Evropě.

Z pohledů nových jevů současného vývoje lze předpokládat následující tendence vývoje :

a) V oblasti vnitropolitické situace:

- bude se prohlubovat vedoucí postavení KSČ a dělnické třídy za změněných podmínek a to především dalším rozvojem socialistické demokracie
- bude pokračovat intenzifikace národního hospodářství cestou přestavby hospodářského mechanismu

- některé ekonomické faktory ovlivní v negativním smyslu do - časně část společnosti včetně části dělnické třídy a mládeže v oblasti sociální politiky
- dojde k oživení antisocialistických sil a revizionistických tendencí ve společnosti, za vzniku opozičních skupin usilujících o změnu politického systému a to i cestou konfrontace se státními orgány.

b) V oblasti mezinárodně politické:

- orientace států socialistického společenství na podporu světového revolučního hnutí a na posílení mezinárodního postavení socialistického tábora
- podpora socialistických zemí procesu mírového soužití států s rozdílným společenským zřízením
- zneužívání procesu přestavby a demokratizace ze strany imperialistických států pro vlastní politické cíle.

c) V oblasti vojenské:

- další snižování početního stavu a výzbroje ozbrojených sil při plném zabezpečení obranyschopnosti státu v jednotě se zajištěním internacionální obrany socialistického společenství
- snaha o upevňování vzájemné důvěry mezi vojenskými bloky ze strany Varšavské smlouvy při současné snaze zemí NATO o získání vojenské převahy, řešení sporných otázek z pozice síly, včetně přípravy k vojenské konfrontaci
- organizační a dislokační změny v důsledku odzbrojovacích jednání a realizace odzbrojovacích iniciativ ČSSR.

d) V oblasti bezpečnostní:

- podstatné omezení rozsahu skutečností tvořících předmět státního a vojenského tajemství
- zvýšená frekvence činnosti pozorovatelů a inspekcí
- uvolnění režimu pro výjezdy příslušníků ozbrojených sil i do nesocialistických států a pro styk s cizími státními příslušníky
- růst odporu k vojenské službě a to jak ze strany vojáků základní služby, tak z povolání, motivovaný především pacifistickými a náboženskými tendencemi, obtížností této služby a řadou omezení.

Uvedené předpokládané tendence vývoje se obecně v činnosti speciálních služeb nepřítele projeví především :

- v upevňování postavení a rozšiřování vlivu speciálních služeb nepřítele na tvorbu a realizaci zahraniční a bezpečnostní politiky hlavních imperialistických států
- ve zvýšené koordinaci práce rozvědek a nárůstu nadnárodního charakteru jejich činnosti především v rámci NATO.

Ve vztahu k ozbrojeným silám jak ČSSR, tak zemí Varšavské smlouvy lze předpokládat, že tyto tendence a změny v mezinárodně-politické a operativní situaci se promítnou :

- do získávání poznatků o obranném potenciálu země budou ve větším rozsahu zapojeny i ostatní tajné služby. Dojde k intenzivnějšímu využívání nejnovějších výsledků vědy a techniky v činnosti rozvědek
- aktivněji budou využívány možnosti vyplývající ze Stockholmských a Washingtonských dohod, t.j. získávání poznatků o ozbrojených silách ČSSR a zemí Varšavské smlouvy prostřednictvím pozorovatelů a inspekčních skupin
- k agenturnímu pronikání do ozbrojených sil ČSSR budou využívány možnosti plynoucí z povolení soukromých výjezdů příslušníků ozbrojených sil ČSSR do nesocialistických států
- k získávání informací signalizujících vojskovou činnost související s bojovou pohotovostí státu bude ve větší míře využívána poziční agentura v civilním přilehlém prostředí
- bude převažovat zájem o informace týkající se kvalitativních změn, změn v řízení, zavádění nové techniky, uvádění vojsk do bojové pohotovosti, mobilizačních a operačních plánů a informací, které se koncentrují na vyšších štábech obsahující koncepční, operační, případně strategické údaje.

V oblasti ideologické diverze lze předpokládat šíření buržoazních teorií o podstatě a příčinách válek, falzifikaci příčin mezinárodního napětí, popírání internacionálního významu vojenské spolupráce, pacifistické tendence v otázkách výkonu vojenské služby a otevřené výzvy k účasti příslušníků ozbrojených sil ČSSR v opozičních skupinách, k podpoře jejich požadavků nebo akcí.

III. Zkušenosti z boje s podvratnou činností speciálních služeb protivníka proti ozbrojeným silám ČSSR a SSkV

Poznatky, získávané vojenskou kontrarozvědkou i dalšími součástmi MV ČSSR v roce 1988 potvrzují, že ozbrojené síly ČSSR společně s útvary a jednotkami Střední skupiny vojsk na území ČSSR byly jednou z prvořadných oblastí zájmu speciálních služeb protivníka.

Jejich zájem byl zaměřen zejména na útvary raketové, přezbrojované novou technikou, letecké útvary, vojenské výcvikové prostory, použití OS ČSSR v případě ozbrojeného konfliktu a jejich připravenost k plnění úkolů. V těchto směrech se nejvíce angažovaly speciální služby USA a NSR, které považujeme za hlavní protivníky.

K zájmům jednotlivých speciálních služeb bylo zjištěno:

a) Speciální služby USA ve vztahu k OS ČSSR a sovětským útvarům na území ČSSR uložily úkoly k získávání těchto rozvědných informací:

- dislokace a činnost jednotek Sovětské armády vyzbrojených raketovou technikou a jejich trasy přesunů
- ve kterých posádkách probíhá střídání sovětských jednotek, kterých druhů zbraní se týká, zda se střídají pouze obsluhy nebo i technika, organizace střídání z hlediska času na přípravu, dopravu, počty jednotek a OPK, přes která budou transporty přejíždět
- přesná dislokace "zvláštních" jednotek Sovětské armády a ČSLA, údaje o jejich druzích a počtech včetně zhotovení foto a topo dokumentace
- vojenská letiště v okolí Prahy a jejich využívání sovětským letectvem
- prostřednictvím rakouské vojenské zpravodajské služby (HNaA) o veškeré poznatky k budování, opravám a využívání hlavních i záložních letišť a k jednotkám raketových vojsk v ČSSR.

Důležité místo při realizaci zájmů americké rozvědky má zastupitelský úřad USA v Praze. Zpravodajské úkoly ve vojenské oblasti plní především pracovníci vojenského oddělení, v jehož rámci je legalizována rezidentura DIA.

V oblasti agenturní rozvědky nebylo VKR ani jinými složkami MV ČSSR jednoznačně potvrzeno, že by se pracovníci vojenského oddělení ZÚ USA v Praze, příslušející k rezidentuře DIA, zabývali agenturní činností. Bylo potvrzeno, že agenturní operace provádějí na území ČSSR kádroví rozvědčíci z rezidentury CIA.

b) Speciální služby NSR projevily zájem o informace týkající se:

- dislokace, výzbroje a pohybu jednotek ČSLA a Sovětské armády s důrazem na rozmístění raket a označení vozidel
- vojenských cvičení na území ČSSR, zejména pohybu speciální vojenské techniky
- výstavby vojenských zařízení, zejména letišť, stanovišť raketových vojsk a přístupových komunikací k nim
- vojsk Civilní obrany s důrazem na organizační strukturu, materiální zabezpečení a výcvik
- vojenské výroby v civilních průmyslových závodech a podnicích, výstavby nových objektů zbrojního průmyslu a typová ní osob, s nimiž by mohla BND navázat perspektivní kontakty
- vojenského i civilního leteckého výzkumu, vývoje a výroby, možného využití civilní letecké techniky k vojenským účelům
- VAAZ Brno a VVP v České socialistické republice.

K rozkrytí konkrétních zájmů, forem, metod a prostředků činnosti protivníka byly VKR plněny úkoly k pronikání do vyčleněných rozvědných center a agenturních sítí. K tomu přispěly vedené zpravodajské hry a rozvíjení kontaktů na nepřátelské speciální služby a emigrantská centra, což lze dokumentovat na konkrétních poznatcích.

Z vedených zpravodajských her a kontaktů se speciálními službami USA a NSR byly v předcházejícím období zjištěny tyto formy a metody jejich agenturně operativní činnosti:

- kontakty a verbovky podstavených TS VKR probíhaly převážně v zemi protivníka; pracovníci americké vojenské rozvědky v MANNHEIMU kontaktovali čs. občany v NSR a rekreačních oblastech MLR (Balaton)

- osobní styk byl uskutečňován mimo území ČSSR, bylo potvrzeno, že tyto speciální služby využívají ke schůzkové činnosti i území Rakouska
- z neosobních druhů spojení bylo nejčastěji využíváno ve směru centrála-agent radiové spojení a v opačném směru písemné spojení za využití tajnopisu a krycích adres
- v jednom případě byl TS podrobně školen ke způsobům zakládání a obsluhy MAS a provádění sebekontroly při schránkové operaci
- v jednom případě bylo zjištěno, že TS byl speciální službou proškolen ke způsobu jednání v ČSSR, aby se nedostal do rozporu s čs. zákony. Byl instruován nepoznamenávat si jméno řídícího orgána ani telefonní číslo, do telefonu se představovat vždy krycím jménem, které mu přidělil a po návratu z NSR navazovat styk s rozvědkou až po 14-ti dnech z důvodu jeho možného sledování
- BND úkolovala "svého spolupracovníka" k zřízení afilace v Praze pod krytím solidních západoněmeckých firem, která měla být využívána k přepravě zpravodajských materiálů z ČSSR do NSR
- TS byli protivníkem instruováni, aby případnou nabídku spolupráce s čs. Bezpečností přijali
- odměny byly TS vypláceny převážně v cizí měně, částečně v čs. měně, byly vypláceny buď přímo TS nebo poukazovány na konto v ČSSR.

Proces typování a prověrky příslušníků ozbrojených sil ČSSR, zařazených na zahraničních pracovištích, byl urychlen. Byly jim nabízeny vysoké jednorázové i pravidelné finanční odměny a zabezpečení existenčních jistot po splnění agenturních úkolů.

Např. v roce 1988 byl zjištěn zájem speciálních služeb NATO o diplomatické pracovníky čs. ZÚ ve Vídni, mezi nimi i o příslušníky čs. VVZ. K navazování kontaktů bylo využíváno všech příležitostí oficiálních i soukromých. K "typování" využívali pracovníci speciálních služeb protivníka i svých manželek. Po prvním "oficiálním" setkání byla snaha převést kontakty do "soukromých poloh". Přednostní zájem byl soustředěn na pracovníky, kteří byli kritičtí k vnitropolitickému vývoji a připouštěli nedostatky.

Cestou čs. radiokontrarozvědné služby bylo potvrzeno, že speciální služby USA v NSR využívaly v širokém měřítku radiového spojení, jako bezpečného způsobu předávání zpráv agentuře. Jako ojedinělé byly zjištěny způsoby spojení rychlovysílačem ve směru agent-centrála. Jednalo se o agenturní vysílání pro BND z prostoru jižních Čech.

Formy a metody činnosti kádrových rozvědčíků, legalizovaných ve funkcích na ZÚ v Praze, související s prováděním rozvědného pozorování objektů a činnosti ozbrojených sil ČSSR a útvarů Sovět - ské armády jsou poměrně stálé. Průzkumné cesty uskutečňují po celém území ČSSR za využití diplomatických vozidel. Výjimečně po - užívají automobilů z půjčovny Pragocar, západoněmecké půjčovny vozidel a jen v ojedinělých případech bylo použito vozidel s čs. státní poznávací značkou. Bylo zjištěno i použití pravidelné vnitrostátní linky ČSA a autobusů veřejné dopravy.

Převážně důsledně dodržují pravidla silničního provozu a respektují tzv. uzavřené prostory. Průzkum z větších vzdáleností provádějí za využití technických prostředků. Využívají možností pěšího průzkumu - tzv. výsadek z diplomatických vozidel. Poměrně často jsou zjišťovány osádky vozidel tvořené pracovníky více ZÚ v Praze - kombinované osádky.

K provádění rozvědného pozorování jsou protivníkem využívá - ni i VC přijíždějící do ČSSR služebně či soukromě. Ve většině případů jsou tyto poznatky získávány k státním příslušníkům NSR a Rakouska. Ke způsobům provádění této nepřátelské činnosti patří především vizuální pozorování, v některých případech za použití technických prostředků. Bylo však zjištěno i odebírání vzorků pů - dy VC z NSR krátce po průjezdu pásové bojové techniky na cestě do výcvikového prostoru.

Rozvědné pozorování VC provádějí pod krytím běžných zájmů turistů o kulturní památky, přírodu atd., za využití svých přiro - zených možností v zájmových prostorech. Přes řadu zajímavých po - znatků, které byly podnětem pro kontrarozvědné rozpracování, se v žádném případě předpokládanou trestnou činnost nepodařilo odha - lit a dokumentovat.

Že v této činnosti hodlají speciální služby protivníka po - kračovat i nadále, nasvědčuje poznatek získaný VKR v r. 1988 o tom, že rakouský SICHERHEITSDIREKTION v Linci projevuje zájem o rakouské státní příslušníky - řidiče mezinárodní kamionové dopravy projíždějící územím ČSSR, PLR a NDR.

Provádění technického pozorování je možno dokumentovat na případu legální reklamní akce rakouské firmy HEWLET-PACKARD. V deseti dnech projel demonstrační autobus (DEMOBUS) vybavený mě - řící a výpočetní technikou, kterou tato firma vyrábí, po trase Bratislava-Považská Bystrica-Ostrava-Plzeň-Praha, přičemž podle vyjádření odborníka mohl DEMOBUS sledovat radioprovoz v okruhu až 50 km.

Získávání informací o vojenských objektech a činnosti pro - střednictvím technické rozvědky je pro speciální služby jedním z vysoce efektivních způsobů. Pozemní technická rozvědka je prováděna ze stanovišť v příhraniční oblasti NSR a Rakouska. Vzdušná technická rozvědka je prováděna formou obletů státní hranice ČSSR vojenskými letouny NATO. V uplynulém období bylo registrováno v průměru 8 letů denně. Nejčastěji využívanými prostředky tohoto průzkumu jsou letouny typu TR-1, RC-135, SR-71 a létající systé - my AWACS/NAEW.

Na základě úkolu vedení FMV je kontrarozvědnými útvary ře - šen vědeckovýzkumný úkol, jehož cílem je odhalování poziční agentury protivníka, působící proti ČSLA a odhalování automatizova - ných zařízení technické rozvědky (AZTR).

K řešení úkolu vypracoval řešitelský tým, složený z pracovníků VKR, StB a VŠ SNB, hypotézu řešení VVÚ, ve které jsou odvozeny pravděpodobné cíle, metody a prostředky rozvědky protivníka a analogicky metody a prostředky čs. kontrarozvědky. VVÚ se realizuje v konkrétní bezpečnostní situaci, t.j. při plánované vojskové činnosti režimových dělostřeleckých brigád na základě zpracované - ho organizačního schematu.

Teoretickou část prováděných operativních experimentů řeší VŠ SNB, která zpracovala teorii a aplikaci modelování kontraroz -

vědné činnosti, organizaci řízení a plán využití počítačového systému StB. Agenturně operativní opatření řídí HSVKR.

V první fázi experimentu v červenci 1988 bylo využito plá - nované vojskové činnosti - vyhlášení bojového poplachu u dělo - střelecké brigády. Komplexem opatření za nasazení sil radiokon - trarozvědky, sledování, individuální a skupinové kontroly kore - spondence a telefonních hovorů, byly radiokontrarozvědkou zjiš - těny dvě skupiny radiotechnických signálů, které mohou souviset s uváděním dělostřelecké brigády do bojové pohotovosti. Dále byl zjištěn zájem celkem 11 osob, ke kterým byla přijata prověrková opatření.

Ve druhé fázi experimentu v prosinci 1988 bylo rovněž vy - užito vyhlášení bojového poplachu dělostřelecké brigády. Kontrolou zájmových osob nebyl zjištěn jejich bezprostřední zájem o probíhající vojskovou činnost. Radiokontrarozvědkou byl zjištěn radiový signál, a to 43 minut po vyhlášení bojového poplachu. Je prováděn technický rozbor tohoto signálu, zda je nositelem zpravodajské informace.

Trvalá pozornost orgánů VKR je rovněž věnována příslušníkům ozbrojených sil ČSSR vyjíždějícím do kapitalistických a rozvojových států soukromě i služebně. Těžiště kontrarozvědné ochrany příslušníků OS ČSSR, vyjíždějících do rozvojových zemí, představovaly dlouhodobé výjezdy uskutečňované v rámci akcí vojensko - technické pomoci. O účinnosti kontrarozvědných opatření k osobám vysílaným v rámci VTP do rozvojových zemí svědčí skutečnost, že do současné doby nedošlo z rámce ČSLA k případu zběhnutí do ciziny nebo emigrace. Zneužití našich odborníků speciálními službami protivníka při jejich pobytu na akcích nebylo zjištěno.

Agenturní cestou byly v dubnu 1988 zjištěny opětovně na akci vojenskotechnické pomoci v Libyi odposlechové prostředky v kancelářích čs. vojenských odborníků. Agenturní pronikání mezi příslušníky akcí vojenskotechnické pomoci nebylo odhaleno. Je nadále potvrzováno, že činnost místních bezpečnostních orgánů má preventivní charakter. Zvýšenou pozornost je třeba nadále věnovat množícím se soukromým cestám příslušníků libyjských ozbrojených sil do ČSSR,

kde v soukromí kontaktují své známé z řad čs. vojenských odbor - níků.

Při kontrarozvědné ochraně příslušníků ZS/GS ČSLA, působících na zahraničních pracovištích, bylo zjišťováno zesilování tlaku protivníka proti nim. Docházelo k případům demonstrativního sledování, vyhrožování a snaze o navazování kontaktů s nimi především na úze - mí USA, nebo pracovníky speciálních služeb USA ve třetích zemích. Zvýšená zpravodajská činnost proti našim diplomatům byla zaznamenána i v SFRJ. Aktivními opatřeními bylo případnému zneužití našich pracovníků v zahraničí zabráněno.

V oblasti boje se speciálními službami protivníka jsou nadále zjišťovány signály trestné činnosti tzv. iniciativního vyzvědačst - ví. Na těchto případech se zpravidla podílejí vojáci základní služby a ve výjimečných případech mladí vojáci z povolání. V letech 1987 a 1988 bylo realizováno 5 vojáků základní služby a 3 vojáci z povolání.

Závažnost vyhledávání poznatků v této problematice potvrzují poznatky o tom, že speciální služby USA využívají k získávání roz - vědných informací osob, které se z vlastní iniciativy nabídly ke spolupráci a předávání poznatků z problematiky OS ČSSR.

Celkově poznatky získané VKR i dalšími součástmi čs. Státní bezpečnosti plně potvrzují prioritní zájem speciálních služeb nepřítele o vojenskou problematiku.

IV. Doporučení zásad prohloubení vzájemné spolupráce

Dosavadní úroveň vzájemné spolupráce bratrských VKR hodnotí - me jako účelnou, prospěšnou, vycházející ze zásad proletářského a socialistického internacionalismu. Vzájemné styky, ať se jedna - lo o oficiální delegace či v jednotlivých případech o řešení kon - krétních akcí, byly vždy vzájemně prospěšné.

Za dobrý příklad dosavadní spolupráce bych považoval např. spolupráci při plnění úkolů týkajících se Stockholmské dohody a dohody SSSR a USA o likvidaci raket krátkého a středního doletu.

Československá vojenská kontrarozvědka věnovala těmto otázkám od samého začátku velkou pozornost. Vytvořily se organizační předpoklady a vytyčily úkoly s cílem naučit se pracovat v nově vznik - lých podmínkách. V krátké době jsme měli možnost získat první zkušenosti z pobytu pozorovatelů na cvičeních ČSLA i Střední skupiny vojsk. Své zkušenosti jsme se snažili neprodleně zanalyzovat a předat našim přátelům. Byla provedena dvojstranná konzultace s přáteli z NDR, PLR a MLR. Úzká spolupráce byla vedena s pracovní - ky KGB ze SSkV. Tato dvoustranná jednání se ukázala jako účelná. Zároveň však již na nich zazněla potřeba celkové koordinovanosti činnosti vojenských kontrarozvědek v rámci VS. Ve své podstatě to znamená s dostatečným časovým předstihem přijímat koordinovaná opatření k eliminování činnosti nepřátelských speciálních služeb.

V tomto směru si velice ceníme iniciativy, na základě které byla v r. 1988 svolána porada pracovníků VKR NDR, SSSR a ČSSR do Berlína. Na této užitečné poradě byly rozebrány všechny aspekty související s inspekcí v místech dislokací raket určených k likvidaci. Velice nám to pomohlo při organizování kontrarozvědného zabezpečení pobytu americké inspekce na našem území.

Dobrá spolupráce v důsledku osobního řešení na místě je i mezi našimi orgány a orgány VKR MLA při kontrarozvědné ochraně maďarských studentů na VVLŠ SNP Košice. Dobré zkušenosti jsme získali i u vzájemné spolupráce řídících i výkonných pracovníků, kteří zabezpečovali průběh spojeneckých vojskových cvičení.

Našly by se i další dobré příklady, ale přesto se domníváme, že to dnes již nestačí a jsme toho názoru, že celková koordinace kontrarozvědné činnosti v rámci spojeneckých ozbrojených sil Varšavské smlouvy s přihlédnutím na národní specifiku, doplněná úz - kými osobními kontakty, může pozitivně přispět ke zkvalitnění boje proti nepřátelským speciálním službám. Období, které stojí před námi, si takovýto postup přímo vyžaduje. Ukazuje se zejména nutnost a nezbytnost naši spolupráci převést na koaliční charakter. Pro tento požadavek je mnoho oprávněných důvodů, z nichž kromě již uvedeného, za nejzávažnější považujeme potřebu přijímání společných koordinovaných opatření v souvislosti s realizací

závěrů stockholmských, washingtonských, pařížských i vídeňských dohod. Jde zejména o opatření vyplývající ze snižování počtu a výzbroje ozbrojených sil a změn ve vojenské doktríně.

Proto vyjadřujeme plný souhlas se zásadami k prohloubení naší vzájemné spolupráce, obsaženými v návrhu závěrečného dokumentu z této porady. Ztotožňujeme se i s návrhem organizovat vedle pracovních setkání vedoucích představitelů bratrských VKR i mnohostranné a dvoustranné konzultace na nižších úrovních, a to zejména k řešení konkrétních úkolů vyplynuvších z operativní situace. Jako vysoce aktuální se taktéž jeví potřeba pravidelných kontaktů představitelů našich orgánů ve štábu Spojených ozbrojených sil, případně i vytvoření koordinační skupiny ze zástupců jednotlivých vojenských kontrarozvědek při velení Spojených ozbrojených sil VS. Úlohou tohoto koordinačního centra by pak mělo být zevšeobecňování získaných zkušeností v boji proti nepřátelským speciálním službám, vedení poznatkového fondu k pozorovatelům a inspektorům, organizování kontrarozvědné ochrany pozorovatelů a inspektorů států ozbrojených sil VS při výkonu jejich funkce v zemích NATO a přímé zabezpečování kontrarozvědné ochrany akcí ozbrojených sil VS.

V této souvislosti doporučujeme zvážit možnost navázání pracovních styků i mezi našimi orgány působícími na akcích vojenskotechnické pomoci v rozvojových zemích. Předmětem společného řešení by se podle našeho názoru měla stát i otázka uzavření dohody o systému a zásadách kontrarozvědné ochrany studentů studujících na vysokých vojenských školách druhé země.

Cílem navrhovaných opatření je dosavadní spolupráci a součinnost dovést na kvalitativně vyšší stupeň, společně efektivně čelit podvratné činnosti našeho společného nepřítele. Dosáhnout v relativně krátké době takového stavu, jaký se již dlouhodobě osvědčuje v rámci Spojeného velení ozbrojených sil.

V. Z á v ě r

Jak jsem již uvedl, úkoly VKR se budou měnit a doplňovat na základě vývoje mezinárodněpolitické, ekonomické i vojenské situa-

ce. To vše ovlivní vývoj operativní situace a tím i úkoly vojen - ské kontrarozvědky. Domníváme se, že prognózovaný vývoj mezinárodní a operativní situace si vyžaduje ve větší míře a intenzitě prohloubení vzájemné spolupráce, koordinace i informovanosti mezi bratrskými VKR. Přispělo by to i ke vzájemnému bližšímu poznání a upevnění soudružských a bratrských vztahů.

archiv bezpečnostních složek

ARCHIV BEZPEČNOSTNÍCH SLOŽEK
Zrušen stupeň utajení (svazku) dnem 1. 1. 2008 podle ustanovení § 157 odst. 3 zák. č. 412/2005 Sb.

NÁČELNÍK III. SPRÁVY
SBORU NÁRODNÍ BEZPEČNOSTI

Čj. SKR 0013/208-53/89
17. apríla 1989

Prísně tajné

Výtlačok čís.: 1
Počet listov : 1
Utaj. prílohy: 1/68

FEDERÁLNÍ MINISTERSTVO VNITRA
Došlo 28 IV. 1989
Č. j.: 6 NZ-00280/89
Přílohy: 1/68

S ú d r u h

generálporučík Ing.Alojz LORENC,CSc.,
I. námestník ministra vnútra Č S S R
P R A H A

Vážený súdruh námestník,

v prílohe predkladám na schválenie informáciu o výsled - koch rokovania delegácií vojenských kontrarozviedok socialistických krajín na spoločnej porade konanej v Moskve v dňoch 27. - 31. 3. 1989, ktorá bude prejednaná na operatívnej porade ministra vnútra ČSSR.

Materiál bol konzultovaný na OMS VOS FMV.

generálmajor Ing. Pavol VRLÍK

ARCHIV BEZPEČNOSTNÍCH SLOŽEK
Zrušen stupeň utajení (svazku) dnem 1. 1. 2008 podle ustanovení § 157 odst. 3 zák. č. 412/2005 Sb.

III. správa SNB
PRAHA

Č.j.: Skr - 0013/208-53/89
Dne : 5. května 1989

~~PŘÍSNĚ TAJNÉ~~

Výtisk číslo: 1
Počet listů : 1
Utaj.přílohy: 8/68 544

FEDERÁLNÍ MINISTERSTVO VNITRA
Došlo - 5. V. 1989
Č. j.: NZ - 00280/89
Přílohy: 7/68

Vnitřní a organizační správa FMV
odbor analytiky a informací

P R A H A

cestou sekretariátu 1. náměstka MV ČSSR
generálporučíka Ing. Alojze LORENCE, CSc.

V příloze předkládám informaci o výsledcích jednání delegací vojenských kontrarozvědek socialistických zemí na společné poradě konané v Moskvě dne 27.3. - 31.3.1989.

Materiál byl konzultován na odboru mezinárodních styků VOS FMV.

Náčelník III. správy SNB
genmjr. Ing. Pavol VRLÍK